

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

На правах рукопису

КОЗЮК РОМАН ВІКТОРОВИЧ
МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«Амортизаційна політика та проблеми відтворення основних фондів
підприємства»**

подається на здобуття

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»

До захисту допущено:

завідувач кафедри економіки та управління, к.е.н,
доцент

_____ /Гуменюк А.Ф./

Науковий керівник, к.е.н, доцент

_____ /Гуменюк А.Ф./

Виконано здобувачем групи ТУхм-8-24-М1ФБС (1,6зс)

_____ / Козюк Р.В./

Рукопис закінчено _____

Хмельницький - 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА..	6
1.1. Економічна сутність основних фондів підприємства та джерел їх відтворення	6
1.2. Теоретичні основи формування амортизаційної політики та сучасні підходи до відновлення основних фондів підприємства.....	16
1.3. Нормативно-правове регулювання амортизаційних процесів в Україні та міжнародна практика.....	24
РОЗДІЛ 2	
ОСОБЛИВОСТІ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СТАН НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ПОДІЛЛЯ+».....	27
2.1. Фінансово-економічна характеристика та порядок формування амортизаційної політики ТОВ «Поділля+».....	27
2.2. Аналіз показників стану основних засобів, їх відтворення та джерел фінансування.....	36
2.3. Характеристика методів нарахування амортизації та вибір оптимального методу для ТОВ «Поділля +»	45
РОЗДІЛ 3	
ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	64
3.1. Характеристика концепції амортизаційної політики в Україні та проблеми її застосування.....	64
3.2. Проблеми та шляхи вдосконалення амортизаційної політики ТОВ «Поділля+».....	68
3.3. Проблеми відтворення основних фондів та шляхи їх вирішення.....	72
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Ефективне функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання значною мірою визначається станом їх матеріально-технічної бази, зокрема рівнем забезпеченості сучасними основними фондами та можливістю їх системного оновлення. Відтворення основних фондів є ключовою передумовою підвищення конкурентоспроможності, зростання продуктивності праці та забезпечення стабільного розвитку виробництва. Проте в Україні протягом останніх десятиліть спостерігається тенденція до старіння та зношення основних засобів: значна частина техніки й обладнання морально та фізично застаріли, темпи оновлення залишаються недостатніми, а інвестиційні можливості підприємств обмежені. За таких умов актуалізується проблема формування дієвої амортизаційної політики, яка повинна забезпечувати відтворювальний процес та сприяти активізації інвестиційної діяльності.

Актуальність теми магістерської роботи зумовлена необхідністю комплексного вивчення впливу амортизаційної політики на процес відтворення основних фондів, виявлення чинників, що стримують цей процес, та пошуку шляхів їх усунення. Сучасні умови функціонування бізнесу характеризуються високим рівнем технологічних змін, конкурентним тиском, нестабільністю ринкового середовища та зростанням вимог до енергоефективності виробництва. У таких умовах підприємства не можуть забезпечити сталий розвиток без системного підходу до формування та реалізації амортизаційної політики, яка повинна відповідати стратегічним цілям діяльності, нормативно-правовим вимогам та економічним реаліям.

Метою магістерської роботи є дослідження теоретичних основ та практичних аспектів формування амортизаційної політики, оцінка її впливу на відтворення основних фондів підприємства та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності відтворювальних процесів.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено виконання таких завдань:

- проаналізувати нормативно-правове регулювання амортизаційних процесів в Україні та міжнародну практику;
- вивчити особливості амортизаційної політики підприємства та її вплив на фінансово-економічні показники;
- провести аналіз сучасного стану амортизаційної політики та чинників, що впливають на обсяг амортизаційних відрахувань, а також оцінка існуючих методів нарахування амортизації;
- обґрунтувати вибір оптимального методу амортизації основних засобів і визначити ефективність його застосування;
- дослідити альтернативні джерела фінансового забезпечення відтворення основних засобів;
- визначити шляхи удосконалення амортизаційної політики держави та ТОВ «Поділля +» Шепетівського району Хмельницької області.

Об'єктом дослідження є процес відтворення основних фондів підприємства.

Предметом дослідження виступають економічні, фінансові та організаційні аспекти амортизаційної політики та її впливу на оновлення основних фондів.

Інформаційною основою роботи слугували законодавчі та нормативні акти, що регулюють амортизаційну політику держави й підприємств, праці вітчизняних і зарубіжних науковців, рекомендації Міністерства аграрної політики та продовольства України, матеріали з мережі Інтернет, а також фінансова та статистична звітність ТОВ «Поділля+».

Практичне значення роботи полягає у можливості використання сформованих рекомендацій для вдосконалення амортизаційної політики, підвищення інвестиційної активності та посилення процесів відтворення основних фондів на підприємствах різних форм власності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.2. Економічна сутність основних фондів підприємства та джерел їх відтворення

Основні фонди підприємства є ключовим елементом його виробничого потенціалу, оскільки визначають матеріальну основу здійснення господарської діяльності та рівень технічного оснащення виробництва. У сучасній економічній літературі терміни «основні фонди» та «основні засоби» часто використовуються як тотожні, проте у бухгалтерському обліку перевага надається терміну «основні засоби», тоді як у економічних дослідженнях частіше застосовується поняття «основні фонди». Незважаючи на термінологічні відмінності, суть цих категорій є спільною і полягає у здатності активів багаторазово брати участь у виробничому процесі, зберігаючи при цьому свою натурально-речову форму.

Економічна сутність основних фондів проявляється в тому, що вони забезпечують тривалий виробничий ефект та є матеріальною базою для створення продукції, виконання робіт і надання послуг. Від рівня технічного оснащення підприємства залежить продуктивність праці, собівартість продукції, ефективність використання ресурсів та конкурентоспроможність на ринку. Завдяки основним фондам підприємство може здійснювати виробничу діяльність протягом тривалого часу, а вартість таких активів переноситься на готову продукцію частинами в міру їх зносу.

Основні фонди мають тривалий термін використання та підлягають фізичному й моральному зносу. Фізичний знос пов'язаний із поступовою втратою технічних та експлуатаційних властивостей устаткування, будівель та інших активів унаслідок їх використання, впливу навколишнього середовища або природних процесів старіння. Моральний знос проявляється у зменшенні споживчої вартості засобів праці через появу нових, більш ефективних

технологій або зміну стандартів виробництва. Моральний знос є одним із головних чинників, що визначають потребу у модернізації та заміні активів.

Відповідно до чинних законодавчих актів України, основні фонди трактуються як матеріальні активи, включаючи запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (за винятком земельних ділянок, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, активів вартістю менше 20 000 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів). Ці активи повинні використовуватися у господарській діяльності платника податку, мати вартість понад 20 000 грн, поступово зменшувати свою вартість унаслідок фізичного чи морального зношення, а очікуваний строк їх корисного використання має перевищувати один рік (або тривати довше операційного циклу, якщо він більший за рік) [2].

Головна мета використання основних засобів на підприємстві полягає у забезпеченні безперервного та ефективного виробничого процесу і реалізації продукції. Тому важливе значення має не лише раціональна експлуатація цих активів, а й організація їх своєчасного відновлення.

До специфічних характеристик основних засобів належить те, що під час роботи вони зберігають свою натурально-речову форму, поступово зношуються та поетапно переносять свою первісну вартість на витрати виробництва, які згодом включаються у собівартість готової продукції. Розмір нарахованої амортизації безпосередньо впливає на рівень витрат, а отже - на фінансовий результат діяльності підприємства.

Таким чином, результативність використання основних засобів значною мірою залежить від їх технічного стану та правильності організації процесу їх відтворення.

Відновлення основних засобів здійснюється постійно, у міру їх зношення, шляхом придбання чи виготовлення нових об'єктів, технічного переоснащення існуючих, проведення реконструкції, модернізації або капітального ремонту. Основною метою відтворення є заміна фізично або

морально застарілих засобів, а також збільшення їх кількості для розширення виробництва, запуску нових технологічних ліній чи виробничих підрозділів.

Автор Ситник С.Н. в підручнику «Фінанси підприємств» вказує, «...що процес відтворення основних виробничих фондів має низку характерних ознак, зокрема:

- основні засоби поступово переносять свою вартість на вироблену продукцію;
- у процесі відтворення основних засобів одночасно відбувається рух їхньої споживної вартості та вартості;
- за допомогою амортизаційних відрахувань здійснюється нагромадження в грошовій формі частково перенесеної вартості основних засобів на готову продукцію;
- основні засоби поновлюються в натуральній формі протягом тривалого часу, що створює можливість маневрувати коштами амортизаційного фонду» [35].

Процес відновлення основних засобів – це складний процес, який складається з декількох стадій, а саме: спочатку визначають виробничу потребу в заміні чи оновленні основних засобів; потім проводять техніко-економічне обґрунтування; вивчають структуру та проводять аналіз фінансування цих заходів; коли приймають остаточне рішення, то проводять оцінку та вибирають оптимальний варіант оновлення. (рис. 1.1)

Рис.1.1. Етапи відновлення основних фондів підприємства

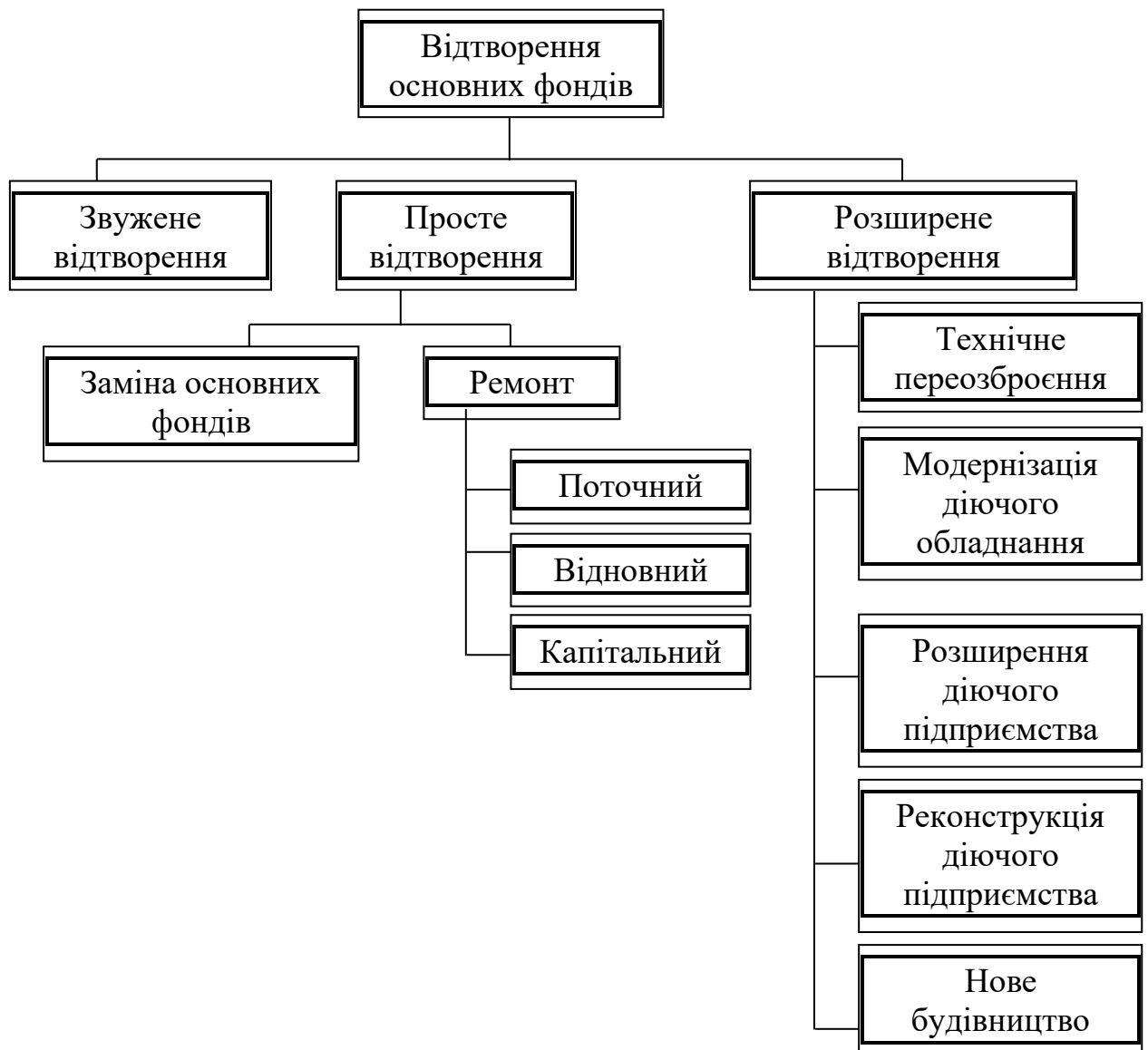

Рис. 1.2. Типи та форми відтворення основних фондів

Для оновлення, підтримання та приросту основних засобів і інших необоротних активів застосовують різноманітні методи та підходи. На рисунку 1.2 подано основні види та форми відтворення основних фондів підприємства.

Водночас зазначені форми суттєво різняться обсягами залучених фінансових ресурсів, а також результатами, яких можна досягти внаслідок реалізації відповідних заходів. При звуженому відтворенні відбувається скорочення загальної маси основних фондів; просте відтворення забезпечує лише відновлення їх існуючої вартості; розширене ж відтворення сприяє зростанню корисного потенціалу основних фондів. У такому разі

підвищується не лише їх кількість, але і якість, що в кінцевому підсумку забезпечує вищий рівень продуктивності обладнання.

Сьогодні обсяг і вартість основних фондів мають визначальне значення для підприємства, оскільки їх належний технічний стан та раціональне використання впливають на величину кінцевого фінансового результату, продуктивність праці персоналу та якість виробленої продукції. Крім того, за рахунок покращення стану основних засобів істотно зменшуються виробничі витрати, а сам процес виготовлення продукції переходить на якісно новий рівень. Досягнення таких ефектів неможливе в умовах звуженого чи простого відтворення основних фондів.

Сучасне виробництво повинно зберігати конкурентоспроможність, адже розвиток нових технологій, посилення інтенсивності виробничих процесів, зростання рівня автоматизації та модернізація діючих основних засобів можуть бути забезпечені винятково за умови застосування розширеного відтворення.

Як зазначає Ситник С.Н. «...розширене відтворення основних засобів, в свою чергу, відбувається у двох формах: інтенсивній та екстенсивній. Інтенсивна форма розширеного відтворення характеризується впровадженням у виробництво засобів праці, що втілюють останні досягнення науки і техніки, підвищуючи ефективність виробництва. Екстенсивна форма характеризується оновленням основних фондів на попередній технічній основі, але в збільшеній їх кількості. Як інтенсивна, так і екстенсивна форми розширеного відтворення дають змогу підприємству збільшити свої виробничі потужності на якісній або ж кількісній основі. Проте інтенсивне відтворення основних фондів все ж має істотну перевагу – воно дозволяє оптимізувати виробничий процес шляхом впровадження технічно досконаліших засобів праці». [35]

Проте, навіть усвідомлюючи переваги розширеного відтворення, керівництво підприємств часто зіштовхується з низкою труднощів. Однією з найвагоміших проблем у процесі оновлення основних фондів є нестача або повна відсутність необхідних джерел фінансування. Адже модернізація й

відновлення основних засобів потребують значних капітальних вкладень. У багатьох випадках власних ресурсів підприємства недостатньо не лише для розширеного, а навіть для простого відтворення. У зв'язку з цим на сучасному етапі ключовою задачею фінансових менеджерів та інших відповідальних фахівців стає пошук оптимальних джерел фінансування процесу розширеного відтворення основних засобів.

Подібні резерви можна знайти на кожній стадії відновлення основних фондів, що створює можливість зменшити витрати та забезпечити максимально ефективний результат від реалізації відповідних заходів.

Багато авторів зупиняються на етапах відновлення та виявлення причин неефективного функціонування основних фондів підприємства.

Початковим етапом процесу відтворення основних виробничих фондів є визначення реальної потреби в їх оновленні. На цьому етапі встановлюються причини неефективного використання основних засобів виробництва та аналізуються можливі способи усунення чинників, що знижують результативність їх експлуатації, без залучення механізмів оновлення основних засобів. З цією метою підприємству необхідно здійснити оцінку технічного стану засобів праці, їх складу та структури, а також об'єктивно проаналізувати наслідки їх використання. Паралельно формуються норми та нормативи потреби в обладнанні, визначаються показники його використання і ремонту. За необхідності складається перелік основних засобів, що потребують відновлення, заміни чи реконструкції, а також встановлюється система пріоритетів щодо оновлення окремих об'єктів основних засобів.

У процесі аналізу основних фондів з метою визначення потреби в їх відтворенні на підприємстві можуть бути виявлені засоби праці, які тривалий час не експлуатуються або взагалі є непридатними для використання у виробничому процесі. Утримання таких основних фондів на балансі підприємства не лише не приносить економічних вигід, а й у ряді випадків негативно впливає на результати його діяльності або потребує додаткових витрат на їх утримання. Основні засоби підприємства, а іноді й окремі їх групи,

які з різних причин втратили придатність до використання, підлягають ліквідації.

Підприємство самостійно визначає форму здійснення ліквідації, що створює можливості для отримання додаткових економічних вигід. Невикористовувані основні засоби можуть бути реалізовані або передані в оренду іншим суб'єктам господарювання. У будь-якому випадку це забезпечить надходження додаткових грошових коштів, які надалі можуть бути спрямовані на відновлення та поліпшення стану наявних основних фондів. Важливим аспектом є також раціональне спрямування отриманих коштів: інвестування їх у нові, більш технічно досконалі елементи виробництва дасть змогу підприємству підвищити рівень виробничого процесу та вийти на якісно новий рівень розвитку. Отже, ліквідація основних засобів не лише забезпечує додаткові фінансові ресурси, а й сприяє покращенню показників стану основних виробничих фондів підприємства.

Таким чином, можна виокремити основні джерела фінансування капітальних інвестицій:

1. власні фінансові ресурси підприємства, зокрема: амортизаційні відрахування, чистий прибуток, надходження від ліквідації списаних об'єктів, кошти, отримані від реалізації невикористовуваного майна тощо;
2. внески власників, а саме: пайові внески засновників і учасників, а також акціонерний капітал;
3. залучені позикові ресурси, до яких належать: банківські кредити, позики внутрішньої державної позики;
4. коштів державного та місцевих бюджетів, зокрема: цільове фінансування, надходження з державних цільових фондів, інші цільові асигнування.

Водночас необхідно враховувати, що нині з'явилася значна кількість нових інструментів залучення коштів для модернізації та оновлення основних засобів.

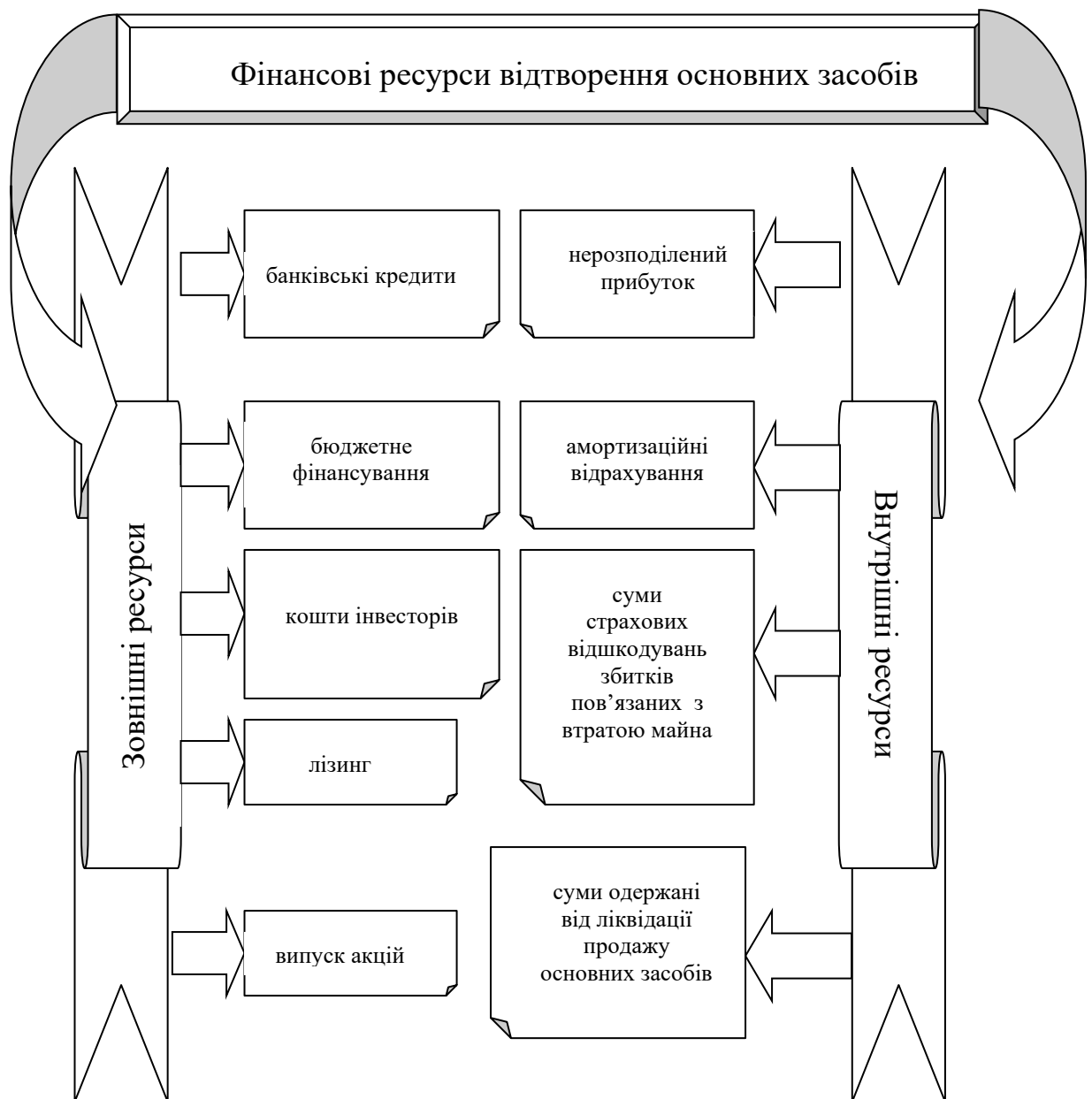

Рис. 1.3. Структура джерел відтворення основних засобів

Проте такі методи часто супроводжуються підвищеним ризиком, пов'язаним із можливим несвоєчасним поверненням залучених ресурсів. Саме тому перевагу доцільно надавати самофінансуванню, оскільки воно є найбільш надійним джерелом покриття капітальних витрат і мінімізує фінансові загрози у процесі реалізації інвестиційних проєктів.

У межах самофінансування першочергово використовують власні фінансові джерела підприємства, серед яких головними є нерозподілений прибуток і амортизаційні відрахування.

Амортизація ґрунтується на тому, що в процесі експлуатації основні засоби поступово зношуються, а їх вартість частинами переноситься на собівартість виготовленої продукції у вигляді амортизаційних сум. Ці відрахування включають у виробничі витрати, на основі яких формується ціна реалізації. Після продажу продукції підприємство отримує виручку, у складі якої надходять і амортизаційні суми. Вони не використовуються негайно, а накопичуються у вигляді амортизаційного фонду протягом усього строку служби об'єкта. По завершенні терміну експлуатації основні засоби списують і проводять ліквідаційні операції, а накопичені на рахунку амортизаційні кошти мають бути достатніми для придбання нового об'єкта.

Проте накопичених амортизаційних коштів зазвичай недостатньо, оскільки за період експлуатації об'єкта вартість аналогічних основних засобів істотно зросла. У такій ситуації підприємство змушене або залучати додаткові джерела фінансування капітальних інвестицій, або обирати інші, альтернативні підходи до нарахування амортизації.

Варто підкреслити, що одним із ефективних рішень є використання прискорених методів амортизації. Їх застосування дає можливість більш суттєво списувати вартість об'єкта в перші роки його використання, що забезпечує швидше накопичення коштів. Це, у свою чергу, дозволяє підприємству інвестувати в закупівлю сучаснішого обладнання, впровадження передових технологій, запуск нових виробничих ліній та загальне підвищення рівня матеріально-технічної бази.

Окрім амортизаційних відрахувань, до власних джерел фінансування капітальних інвестицій належить і нерозподілений прибуток. Ці кошти залишаються у розпорядженні підприємства та спрямовуються на цілі, визначені установчими документами. Одним із таких напрямів є фінансування оновлення виробничих потужностей чи їх подальшого удосконалення. Проте не всі підприємства можуть виділити значну частину прибутку на розвиток матеріально-технічної бази, адже власних ресурсів часто бракує. Саме тому більшість підприємств змушені залучати зовнішні джерела фінансування

капітальних інвестицій, зокрема банківські кредити та інші позики. Недоліком таких ресурсів є їх висока вартість і необхідність обов'язкового повернення у визначений договором строк.

У сучасних умовах банки надають кредити під значні відсоткові ставки, а за недотримання умов договору передбачаються суттєві штрафні санкції. Тому перед ухваленням рішення про залучення зовнішнього фінансування необхідно ретельно оцінити всі можливі ризики, аби уникнути втрати коштів та фінансової нестабільності.

Отже, можна зробити висновок, що для реалізації капітальних інвестицій найбільш доцільним є використання власних фінансових ресурсів підприємства. Це стає можливим за умов економічної стабільності в державі, нарощування обсягів виробництва, підвищення якості продукції, що реалізується, а також розширення ринків збуту. У сукупності такі фактори дозволять сформувати результативну систему оновлення необоротних активів, поліпшити виробничі показники, зміцнити позиції підприємства на фінансовому ринку та підвищити його конкурентні переваги.

Таким чином, відновлення основних фондів є ключовим елементом забезпечення виробничої діяльності підприємства. Проте в умовах жорсткої ринкової конкуренції важливо не лише замінювати матеріально-технічні ресурси, а й постійно удосконалювати їх. Тому для ефективного розвитку недостатньо здійснювати лише розширене відтворення необоротних активів - необхідно впроваджувати й інтенсивні технології їх оновлення.

На жаль, у сучасних умовах глобальної економічної кризи підприємства стикаються зі значними труднощами: багатьом важко не лише проводити інтенсивне розширене відтворення основних фондів, а й взагалі підтримувати стабільну виробничу діяльність. Чимало підприємств опиняються на межі банкрутства, що призводить до зниження уваги до питань модернізації основних фондів. Проте використання власних джерел фінансування капітальних інвестицій дає можливість оновлювати основні засоби з мінімальним рівнем ризику. Тому одним із пріоритетних завдань для кожного

підприємства є розроблення індивідуальної стратегії ефективного використання таких ресурсів.

1.2. Теоретичні основи формування амортизаційної політики та сучасні підходи до відновлення основних фондів підприємства

Амортизаційна політика підприємства - це діяльність, спрямована на вибір і застосування оптимального методу нарахування амортизації з метою забезпечення зростання власних фінансових ресурсів протягом усього строку корисного використання необоротних активів.

Упродовж багатьох років амортизаційна політика залишалася однією з найменш ефективних складових загальної економічної політики держави, сформованої за період незалежності України. Нині вона не виконує повною мірою своїх ключових функцій, адже мала б стимулювати суб'єкти господарювання до оновлення основних засобів, упровадження сучасних технологій та інноваційних рішень. На практиці такі стимули реалізуються вкрай недостатньо.

Амортизаційна політика виступає важливим інструментом державного регулювання процесу відтворення основних фондів. Її зміст полягає у встановленні державою нормативів строків експлуатації основних засобів, визначенні правил нарахування амортизації, регулюванні порядку обліку та використання амортизаційного фонду підприємств.

У ширшому розумінні політика - це мистецтво управління певними процесами. Відповідно, амортизаційна політика є складовою державної фінансової політики та взаємопов'язана з економічною і податковою системами. Це, своєю чергою, безпосередньо впливає на формування кінцевих фінансових результатів підприємств.

Власна амортизаційна політика кожного підприємства ґрунтується на вимогах держави, адже під час її формування необхідно дотримуватися нормативно-правових актів, які регулюють порядок нарахування амортизації,

встановлені методи, норми та строки корисного використання необоротних активів. На сьогодні основними документами у цій сфері є Податковий кодекс України, Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та інші нормативні акти. [23,18]

Головною метою формування амортизаційної політики на підприємстві є нарощення обсягів власних фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на здійснення капітальних інвестицій. Досягти цього можливо шляхом раціонального формування амортизаційного фонду, обґрунтованого вибору методів нарахування амортизації, а також шляхом пошуку резервів для збільшення чистого прибутку.

Звідси «...сутність амортизаційної політики можна сформулювати наступним чином: амортизаційна політика - це складова частина загальнодержавної політики формування власних фінансових ресурсів, яка полягає в оптимізації потоку власних засобів, що реінвестуються у виробничу діяльність» [1]

Запровадження в господарську практику вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також прийняття національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку створили для підприємств можливість формувати власну амортизаційну політику. На сучасному етапі суб'єкти господарювання самостійно визначають строки корисного використання об'єктів, обирають методи нарахування амортизації та встановлюють ліквідаційну вартість основних засобів.

Разом із тим у практиці все ще бракує достатніх методичних напрацювань, що породжує низку невирішених питань при формуванні амортизаційної політики конкретного підприємства. До основних проблем належать:

1. нечіткість трактування поняття «амортизація», що спричиняє різночитання та непорозуміння щодо її функціональної ролі;
2. складнощі у визначенні строків корисного використання необоротних активів;

3. проблемність вибору найбільш раціональних методів амортизації для різних груп необоротних активів.

Сутність амортизації найповніше проявляється в процесах виробництва та реалізації продукції. Для ефективного формування амортизаційної політики як на макро-, так і на мікрорівні необхідно глибоко розуміти зміст цієї категорії.

Амортизація як економічна категорія має складний і багатогранний характер, оскільки вона одночасно виконує функції механізму перенесення вартості основних засобів на продукцію та інструменту фінансового забезпечення процесу їх майбутнього відтворення. В економічній теорії амортизацію трактують як поступове повернення авансованого капіталу, який був вкладений у основні фонди та необхідний для їх оновлення після завершення строку корисного використання. Саме через амортизаційні відрахування підприємство формує фінансові ресурси для відновлення матеріально-технічної бази, що робить амортизацію важливою складовою відтворювального процесу.

У світовій економічній думці існують різні концепції амортизації, які відображають специфіку економічних умов та підходи авторів до трактування відтворювального капіталу. Одним із найпоширеніших є підхід, згідно з яким амортизація розглядається як процес перенесення частини вартості основних засобів на собівартість продукції. У межах цього підходу основна увага приділяється обліковій функції амортизації, а саме точному відображенню зносу та формуванню фінансового результату підприємства.

З іншого боку, частина дослідників наголошує на інвестиційній природі амортизації. Вони підкреслюють, що амортизаційні відрахування становлять внутрішнє джерело накопичення капіталу, яке може бути використано для оновлення, модернізації або розширення виробничих потужностей. У цьому контексті амортизація виступає механізмом відтворення капіталу, забезпечуючи підприємству можливість підтримувати виробничий потенціал на належному рівні.

Третій підхід ґрунтується на концепції відновлення вартості. Він передбачає, що амортизація повинна компенсувати не лише фактичний фізичний знос основних засобів, а й їх моральне старіння. Згідно з цією концепцією, розмір амортизаційних відрахувань має враховувати зміну технологічного рівня виробництва та ринкових цін на активи, що дозволяє забезпечити підприємству можливість придбати більш сучасні та продуктивні види обладнання.

У контексті відтворення основних фондів амортизація виконує низку важливих функцій.

Після аналізу наукових джерел можна виділити такі функції амортизації: відтворення, накопичення, відшкодування, регулювання та облікова.

Функція відтворення полягає в постійному оновленні амортизаційного фонду для компенсації фізичного та морального зносу основних засобів. Вона передбачає використання коштів амортизаційного фонду як для простого, так і для розширеного відтворення активів.

Ця функція тісно пов'язана з функцією відшкодування, що передбачає повернення вартості необоротних активів через амортизаційні відрахування. Іншими словами, амортизаційний фонд повинен відповідати капітальним витратам, необхідним для відновлення основних засобів у разі простого відтворення.

Функція накопичення полягає в поступовому зростанні суми амортизації в амортизаційному фонді та її використанні у міру придбання нових необоротних активів.

Функція регулювання передбачає використання встановлених законодавчих норм і нормативів нарахування амортизації.

Облікова функція проявляється у віднесенні амортизації на відповідну статтю витрат та включенні її до собівартості продукції, тобто на фінансове забезпечення виробничого процесу. Цей механізм наочно показаний на рисунку 1.4.

Рис. 1.4. Умови нарахування амортизації основних засобів

Слід підкреслити, що функції амортизації не існують ізольовано - вони тісно переплітаються, доповнюють і взаємозаміняють одна одну.

Зупинимосся на сучасних підходах до відновлення та модернізації основних фондів підприємства.

У сучасних умовах господарювання оновлення та модернізація основних фондів набувають особливого значення, оскільки саме технічний стан та продуктивний потенціал основних засобів визначають конкурентоспроможність підприємства, його здатність забезпечувати стабільний розвиток та ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Підприємства, які системно інвестують у відтворення основних

фондів, мають суттєві переваги у витратах, якості продукції та технологічній гнучкості. Тому в економічній практиці сформувався комплекс сучасних підходів до управління відновленням основних засобів, які передбачають інтеграцію технічних, фінансових та управлінських рішень.

Одним із ключових підходів є планування відтворювальних процесів на основі життєвого циклу активів. Суть цього підходу полягає у тому, що підприємство формує стратегію використання основних фондів з урахуванням етапів їх функціонування: придбання, експлуатації, технічного обслуговування, модернізації та списання. Такий підхід дозволяє більш раціонально визначати строки використання обладнання та планувати капітальні вкладення. Крім того, управління життєвим циклом активів дає можливість мінімізувати витрати на ремонт і простої виробництва, адже рішення щодо оновлення обґрунтовуються на основі економічних розрахунків і технічних показників.

Важливе місце серед сучасних підходів займає модернізація обладнання, яка передбачає не лише заміну морально застарілих елементів, а й оновлення техніки відповідно до новітніх технологічних стандартів. Модернізація часто є економічно вигіднішою, ніж повне оновлення, оскільки дозволяє значно продовжити строк корисного використання основних фондів при відносно менших інвестиціях. Сюди відносять дооснащення обладнання автоматизованими системами управління, заміну окремих вузлів на енергоощадні та високопродуктивні аналоги, а також програмне оновлення машин та техніки. [36]

Окремого значення набувають інноваційні технології відтворення, що ґрунтуються на цифровізації виробництва. Підприємства дедалі частіше впроваджують елементи «індустрії 4.0», такі як інтелектуальні сенсори, автоматизовані системи моніторингу технічного стану, цифрові двійники обладнання. Завдяки цьому знижується частота аварійних простоїв, підвищується точність технічного обліку та планування ремонтних робіт. Багато компаній використовують програмні комплекси для прогнозування

зносу, що дозволяє здійснювати ремонт лише у разі фактичної потреби, тобто застосовувати стратегію predictive maintenance.

Не менш поширеним сучасним підходом є оренда та лізинг обладнання. Лізингові механізми дозволяють підприємству отримати доступ до високовартісної техніки без необхідності одноразового значного інвестування. Це особливо важливо для аграрних, будівельних та виробничих підприємств, для яких придбання техніки потребує значних ресурсів. Використання лізингу дає можливість пришвидшити оновлення основних фондів, підтримувати виробничий процес на сучасному технологічному рівні та рівномірно розподіляти фінансове навантаження у часі.

Окремо варто наголосити на застосуванні енергоефективних рішень як напряму модернізації. Сучасні підприємства прагнуть знизити витрати на енергію та забезпечити екологічну сталість виробництва. Тому оновлення основних фондів часто передбачає впровадження енергозберігаючих двигунів, систем рекуперації тепла, інтелектуального освітлення, сонячних панелей та теплових насосів. Такі інвестиції забезпечують не лише технічне оновлення активів, а й скорочення операційних витрат, що позитивно позначається на фінансових результатах.

Вагоме значення у системі відновлення основних фондів відіграють державні інструменти підтримки інвестиційної діяльності, які спрямовані на стимулювання технічного переоснащення підприємств. Це можуть бути податкові пільги, програми компенсації відсоткових ставок, підтримка інноваційних проєктів та доступ до грантового фінансування. Використання таких механізмів полегшує підприємствам реалізацію інвестиційних проєктів і розширює можливості модернізації.

Таким чином, сучасні підходи до відновлення та модернізації основних фондів характеризуються комплексністю, орієнтацією на новітні технології та ефективне використання ресурсів. Підприємства, які застосовують інноваційні методи управління основними фондами, отримують відчутні переваги у підвищенні продуктивності, покращенні якості продукції та зміцненні

конкурентних позицій. Відновлення основних фондів і сьогодні залишається важливим елементом забезпечення сталого розвитку, а його ефективність значною мірою залежить від обґрунтованості та стратегічного характеру управлінських рішень.

Отже, амортизація основних засобів є складним, багатогранним і динамічним процесом, що виступає ключовим інструментом реалізації розширеного відтворення та потребує подальшого вдосконалення законодавчого регулювання.

Якщо розглядати амортизаційні відрахування як ефективне джерело фінансування оновлення основних засобів і здійснення інвестиційної діяльності, слід виділити їхні властивості, які позитивно впливають на економіку держави:

- По-перше, амортизаційні відрахування є одним із найстабільніших джерел капітальних інвестицій. Вони менш чутливі до коливань виробництва та обігу, кризових явищ на фінансовому та товарному ринку, таких як підвищення процентних ставок за кредитами або зміни цін. На відміну від прибутку чи позикових коштів, амортизаційні відрахування під час економічних криз залишаються на стабільному рівні або навіть зростають, залежно від обраного методу нарахування.

- По-друге, оскільки амортизаційні відрахування мають цільове призначення і використовуються виключно для відновлення основних засобів, підприємства отримують додаткові ресурси, які вивільняються від податкових пільг і зменшують податок на прибуток на суму нарахованих відрахувань. [7]

Таким чином, амортизація є не лише обліковим механізмом, а й важливим елементом інвестиційної політики підприємства. Її роль у відтворенні основних фондів полягає у забезпеченні фінансових ресурсів для модернізації та заміни обладнання, підтриманні виробничого потенціалу та підвищенні ефективності використання капіталу. Ефективна амортизаційна політика сприяє підвищенню рівня технічного розвитку підприємства,

зниженню ризиків технологічного відставання та забезпеченню конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі.

1.3. Нормативно-правове регулювання амортизаційних процесів в Україні та міжнародна практика

Нормативно-правове забезпечення процесу амортизації відіграє ключову роль у формуванні облікової політики підприємства, визначенні розміру витрат, а також у прийнятті рішень щодо відновлення та модернізації основних фондів. Правильне застосування норм амортизації забезпечує достовірність фінансової звітності, впливає на податкові зобов'язання підприємства та визначає економічну обґрунтованість інвестиційних процесів. Тому важливо проаналізувати чинні регуляторні акти, що діють в Україні, та зіставити їх з міжнародними підходами, які застосовуються у світовій практиці.

Регулювання амортизаційних процесів в Україні здійснюється на декількох рівнях: бухгалтерському, податковому та методичному. Основою бухгалтерського регулювання є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає принципи формування облікової інформації та встановлює вимоги до оцінки необоротних активів. [5] Центральним нормативним актом у сфері обліку амортизації є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», що встановлює порядок визнання, оцінки, амортизації та вибуття основних засобів. [18] Саме НП(С)БО 7 визначає методи амортизації, правила перегляду строків корисного використання активів, а також порядок відображення амортизаційних нарахувань у звітності.

Окреме місце займає Податковий кодекс України, який регулює податкові аспекти амортизації, зокрема групування основних засобів, мінімально допустимі строки їх корисного використання та правила податкового нарахування амортизації. У податковому законодавстві амортизація виконує іншу функцію - вона визначає базу оподаткування та

впливає на формування фінансових результатів. Важливо, що підприємства мають право застосовувати як бухгалтерські, так і податкові норми амортизації, але для цілей оподаткування використовується виключно порядок, передбачений Податковим кодексом. Це створює певні розбіжності між обліковими системами, що потребує додаткового контролю та узгодження даних. [23]

З метою підвищення прозорості та уніфікації обліку в Україні поступово адаптуються елементи міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). У контексті амортизації найбільш вагомими є МСБО 16 «Основні засоби» та МСБО 36 «Зменшення корисності активів», які встановлюють принципи визнання активів, порядок визначення їх корисного строку служби, підхід до перегляду амортизаційних методів та вимоги щодо тестування активів на знецінення. Важливо, що міжнародні стандарти роблять акцент на економічній сутності та реальному корисному потенціалі активів, тоді як національні норми більш формалізовані та регламентовані. [16,27]

У світовій практиці амортизаційна політика підприємств ґрунтується на принципі максимальної відповідності амортизації реальному споживанню економічних вигід, а також на гнучкому підході до вибору методу амортизації. У країнах ЄС та США важливу роль відіграють податкові стимули, спрямовані на оновлення основних фондів: прискорена амортизація, інвестиційні податкові кредити, підвищені норми амортизації для енергоефективного обладнання. Такі механізми стимулюють бізнес до інвестування у відновлення та модернізацію виробничих активів, що у свою чергу сприяє технологічному розвитку економіки.

Варто відзначити, що міжнародні стандарти орієнтуються на принцип професійного судження та відповідальність підприємства за обґрунтованість амортизаційних рішень. Наприклад, підприємство самостійно визначає метод амортизації, який найбільш точно відображає характер використання активів, та регулярно переглядає строк корисного використання залежно від технічного стану, інтенсивності експлуатації чи змін на ринку. У багатьох

країнах акцент робиться на оцінці знецінення, яке забезпечує реалістичну оцінку вартості активів та запобігає завищенню їх балансової вартості.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення амортизаційних процесів в Україні базується на поєднанні національних стандартів обліку та податкових норм, що визначають порядок нарахування і відображення амортизації. Водночас міжнародна практика демонструє більш гнучкий і економічно орієнтований підхід до амортизаційної політики, який спрямований на забезпечення реальної оцінки активів та стимулювання інвестицій у відтворення основних фондів. Порівняння цих систем дозволяє вдосконалити українську модель регулювання та сприяти підвищенню ефективності управління основними засобами на сучасних підприємствах.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СТАН НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ПОДІЛЛЯ+»

2.1. Фінансово-економічна характеристика та порядок формування амортизаційної політики ТОВ «Поділля+»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Поділля+», засноване 16 січня 2001 року, розташоване у селі Ленківці Шепетівського району. Підприємство є надійним, економічно активним і стабільним, має чітко визначену організаційну структуру та правову форму, що забезпечує ефективне функціонування в умовах постійних змін.

Організаційно-правова форма підприємства – товариство з обмеженою відповідальністю. ТОВ «Поділля+» має самостійний баланс, банківські рахунки та печатку з власним найменуванням. Підприємство самостійно укладає договори та здійснює господарські операції, що свідчить про його високий рівень автономності та гнучкості. Форма власності – приватна, що забезпечує незалежність підприємства та здатність до самостійного розвитку.

Зусилля ТОВ «Поділля+» зосереджені на стабільному розвитку. Засновниками підприємства є досвідчені особи: Вичавка Іван Іванович володіє 64 % статутного капіталу (16 000,00 грн), Паляниця Анатолій Григорович – 20 % (5 000,00 грн), Роцин Олег Казимирович – 16 % (4 000,00 грн). Така структура власності забезпечує справедливий розподіл впливу та стабільність діяльності.

Директором підприємства є Вичавка Іван Іванович, який демонструє високий рівень компетентності та прийняття ефективних управлінських рішень. Головний бухгалтер, Котик Володимир Володимирович, координує фінансові потоки підприємства та забезпечує стабільність його фінансового стану.

Діяльність ТОВ «Поділля+» регулюється Конституцією України, Господарським та Цивільним кодексами, Кодексом України про працю,

Податковим кодексом та іншими нормативними актами, що гарантують прозорість, правову визначеність та справедливість у господарській діяльності.

Основним внутрішнім документом є Статут підприємства, який визначає принципи діяльності, організаційну структуру та регламентує внутрішні процеси.

Згідно з КВЕД, ТОВ «Поділля+» здійснює такі види діяльності:

- 01.50 – змішане сільське господарство;
- 01.11 – вирощування зернових, бобових та насіння олійних культур;
- 01.61 – допоміжна діяльність у рослинництві;
- 10.61 – виробництво продуктів борошномельної та круп'яної промисловості.

Підприємству присвоєно ідентифікаційний код 05575722.

За земельними угодами господарство користується 938,0511 га землі, з яких уся площа відведена під рілля. Земельні ділянки надані в оренду, що дозволяє ефективно використовувати їх для основної діяльності підприємства.

ТОВ «Поділля+» спеціалізується на вирощуванні зернових культур, що забезпечує стабільний попит на продукцію та задоволення потреб ринку.

Окремим структурним підрозділом є обліково-фінансова група, яка інтегрує економічну, облікову та фінансову служби. Штат облікового апарату налічує 4 особи під керівництвом головного бухгалтера Котика Володимира Володимировича.

Нижче буде проведено аналіз показників фінансових результатів підприємства на основі форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за останні три роки (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз показників Звіту про фінансові результати, тис. грн.

№ п/п	Показники	Роки			Відхилення (+,- 2024 р. до	
		2022	2023	2024	2022	2023
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	41267	35978	37921	-3346	1943
2	Собівартість реалізованої продукції	30960	33719	29757	-1203	-3962
3	Валовий прибуток	10307	2259	8164	-2143	5905
4	Інші операційні доходи	98	106	-	-98	-106
5	Адміністративні витрати	1763	2115	3516	1753	1401
6	Інші операційні витрати	124	50	2132	2008	2082
7	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	8518	200	2516	-6002	2316
8	Чистий фінансовий результат прибуток (збиток)	8518	200	2516	-6002	2316

За даними, наведеними в таблиці 2.1, можна зробити висновок, що чистий дохід від реалізації продукції в звітному періоді знизився проти 2022 року на 3346,0 тис. грн, а проти 2023 року зріс на 1943,0 тис. грн. Позитивним фактором роботи є те, що собівартість реалізованої продукції і проти 2022 року та 2023 року знизилася відповідно на 1203,0 тис.грн. та 3962 тис.грн. Це позитивно вплинуло на валовий прибуток. Однак валовий прибуток в 2024 році склав 8164,0 тис. грн, що менше 2022 року на 2143,0 тис. грн, а проти 2023 року збільшився на 5905,0 тис. грн.

Інші операційні доходи в 2024 році відсутні, коли в 2022 та 2023 році вони склали відповідно 98,0 тис. грн та 106,0 тис грн. В кінцевому підсумку це призвело до зменшення кінцевого фінансового результату.

Також зросли адміністративні витрати та інші операційні витрати, що також зменшило кінцевий фінансовий результат. Таким чином, в 2024 році товариство отримало 2516,0 тис. грн. прибутку, що га 2316,0 тис.грн. більше показника 2023 року, однак менше на 6002,0 тис. грн. показника 2022 року.

Амортизаційна політика ТОВ «Поділля+» є складовою облікової політики товариства, яка оформлена відповідним Наказом про облікову

політику. Вагоме місце в його структурі посідають питання обліку основних засобів і нарахування амортизації. Саме цей розділ є одним із базових у змісті Наказу, оскільки амортизація відображає механізм поетапного включення вартості основних засобів до собівартості виготовленої продукції або наданих послуг.

У Наказі про облікову політику зазначені питання розкрито ґрунтовно та системно з урахуванням вимог чинного законодавства і особливостей діяльності підприємства, що забезпечує достовірність та обґрунтованість облікових даних.

В умовах сьогодення однією з ключових управлінських задач є формування та впровадження ефективної, послідовної й комплексної амортизаційної політики, яка б відповідала стратегічним цілям розвитку підприємства.

Відповідно до загальнодержавних підходів у сфері амортизаційної політики кожен суб'єкт господарювання самостійно розробляє власну систему нарахування амортизації, яка фіксується в його обліковій політиці. При цьому амортизаційна політика підприємства ґрунтується на положеннях національного законодавства України, зокрема на Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку НП(С)БО 1 та НП(С)БО 7, нормах Податкового кодексу України, а також на положеннях міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема МСБО 16 і МСБО 8 [39, 64, 32, 32].

Таким чином, незважаючи на те, що процес формування облікової політики в Україні регламентується державними нормативами у сфері бухгалтерського обліку, підприємствам надано певну свободу вибору альтернативних методичних рішень. Це дозволяє адаптувати облікову та амортизаційну політику до специфіки господарської діяльності та умов функціонування на ринку.

Безпосереднє формування амортизаційної політики в товаристві здійснюється бухгалтерською службою. Її основне завдання полягає в узгодженні вимог державних стандартів із практичними потребами

підприємства, зокрема щодо визначення мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, вибору методів нарахування амортизації, а також порядку обліку й використання амортизаційних відрахувань. Основні елементи амортизаційної політики товариства узагальнено та подано схематично на рисунку 2.1.

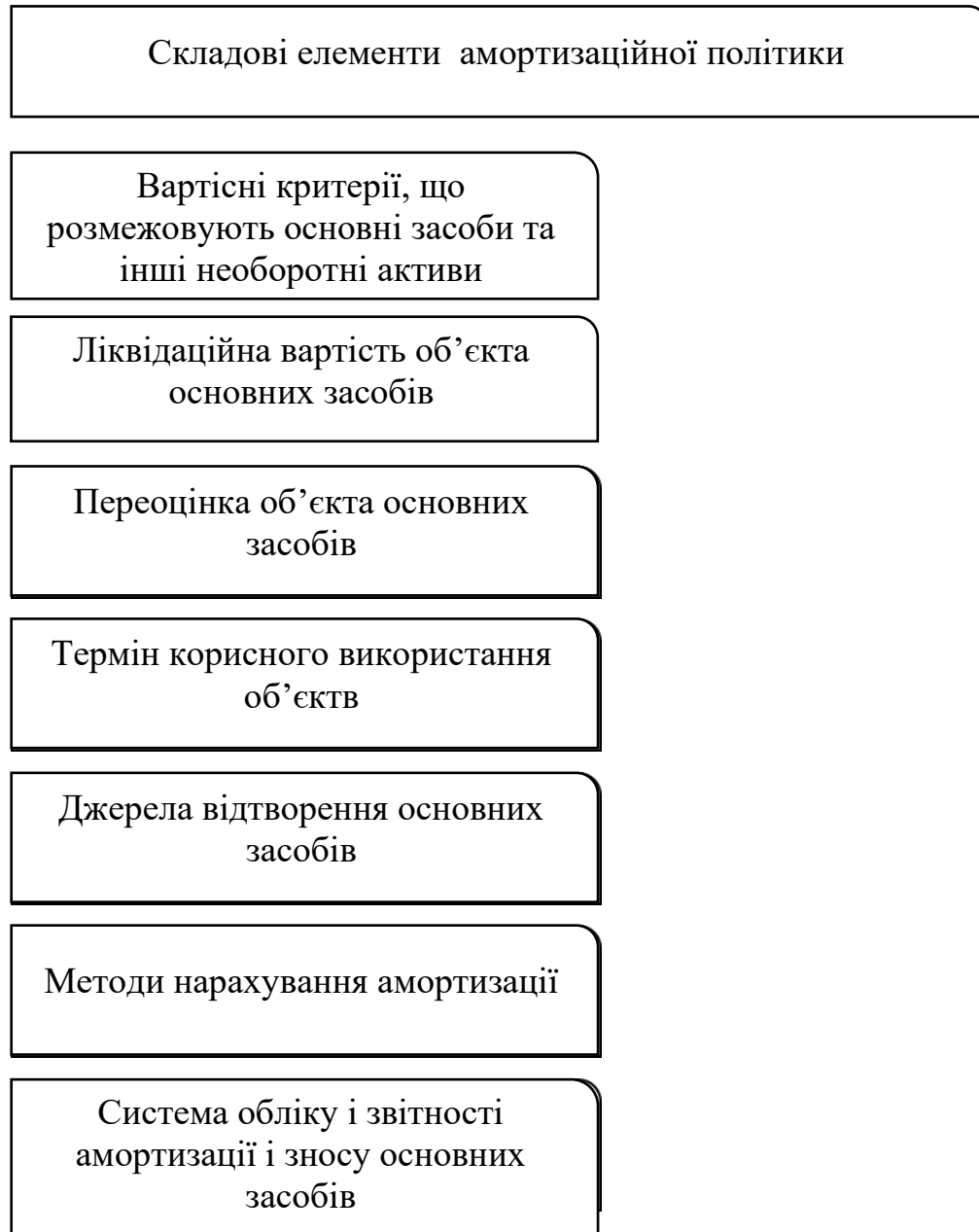

Рис. 2.1. Основні складові амортизаційної політики товариства

Разом із дотриманням загальнодержавних підходів до формування амортизаційної політики, у процесі її розроблення важливо враховувати галузеву специфіку діяльності підприємства. Для сільськогосподарських

підприємств такою визначальною особливістю є сезонний характер виробництва, який безпосередньо впливає на організацію обліку та нарахування амортизації.

Сезонність аграрного виробництва проявляється насамперед у часовому розриві між моментом здійснення виробничих витрат і періодом отримання готової продукції. Особливо чітко це простежується у рослинництві, де витрати на засоби праці, предмети праці та оплату живої праці формуються протягом усього виробничого циклу, тоді як урожай надходить лише в окремі періоди року.

У зв'язку з цим упродовж значного проміжку часу на підприємстві відбувається накопичення витрат на виробництво, зокрема здійснюється нарахування амортизації на виробничі об'єкти основних засобів, тоді як доходи від реалізації продукції ще відсутні. Така ситуація зумовлює відтермінування надходження грошових коштів і, відповідно, сповільнює процес оновлення основних засобів у їх матеріально-речовій формі.

З урахуванням фінансово-економічних особливостей сезонного характеру аграрного виробництва, облікова служба підприємства при формуванні облікової політики, зокрема її амортизаційної складової, повинна звертати особливу увагу на дві ключові умови, які безпосередньо впливають на фінансову політику підприємства:

- обґрунтований вибір методу нарахування амортизації, що забезпечує відповідність амортизаційних відрахувань фактичному використанню основних засобів у межах виробничого сезону;
- економічно доцільне визначення строків корисного використання основних засобів, що дає змогу більш точно оцінити рівень їх зносу та потребу в оновленні з урахуванням галузевих умов.

Таким чином, амортизаційна політика кожного сільськогосподарського підприємства, у тому числі ТОВ «Поділля +», має формуватися та реалізовуватися на основі поєднання вимог чинного законодавства з

управлінською ініціативою самого підприємства щодо організації обліку основних засобів, із обов'язковим урахуванням особливостей аграрної галузі.

Оскільки ТОВ «Поділля +» не є платником податку на прибуток, при нарахуванні амортизації товариство керується положеннями Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», за винятком мінімально допустимих строків амортизації, які визначені Податковим кодексом України (стаття 138.3.3) [18,23].

Амортизаційні відрахування в товаристві здійснюються щодо всіх об'єктів основних засобів - як виробничого, так і невиробничого призначення - за умови, що строк їх корисного використання перевищує один рік.

Відповідно до положень НП(С)БО 7, вартісна межа для віднесення активів до складу основних засобів стандартом не встановлюється, натомість вона визначається нормами Податкового кодексу України і дорівнює 20000 гривень [18,23]. Зазначений критерій застосовується до об'єктів основних засобів, які були придбані та введені в експлуатацію після 22 травня 2023 року. Активи, введені в експлуатацію до 23 травня 2023 року, продовжують амортизуватися за первісною або переоціненою вартістю, визначеною на момент їх введення в облік.

У ТОВ «Поділля +» вартісний критерій для класифікації активів як основних засобів встановлено на рівні 20000 гривень. Активи з меншою вартістю відносяться до складу інших необоротних матеріальних активів, що закріплено у Наказі про облікову політику товариства.

У процесі формування амортизаційної політики облікові працівники повинні визначити ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів, особливо у випадку застосування прямолінійного методу нарахування амортизації. У ТОВ «Поділля +» ліквідаційна вартість усіх об'єктів основних засобів наразі встановлена на нульовому рівні. Це питання залишається неврегульованим та не має чітких методичних рекомендацій ані на державному, ані на галузевому рівнях.

На нашу думку, доцільним є розроблення централізованих методичних підходів до визначення ліквідаційної вартості або ж адаптація міжнародного досвіду. Так, відповідно до вимог МСБО 16, нарахування амортизації може здійснюватися з урахуванням теперішньої вартості очікуваних грошових потоків, а не їх майбутньої вартості [27].

Наступним важливим елементом, що формує амортизаційну політику підприємства, є встановлення строку корисного використання об'єктів основних засобів. Саме цей показник виступає базовим критерієм для визначення активів, які підлягають амортизації. Водночас чинна нормативно-правова база не містить чітко визначених алгоритмів та методичних рекомендацій щодо встановлення строків корисного використання з організаційно-методичної точки зору. Мінімально допустимі строки експлуатації основних засобів визначені підпунктом 138.3.3 Податкового кодексу України та використовуються у ТОВ «Поділля +» як додаток до Наказу про облікову політику [23].

З метою підвищення достовірності облікової інформації в ТОВ «Поділля +» доцільно розробити власну методику оцінювання строків корисного використання кожного об'єкта основних засобів з урахуванням очікуваного рівня їх корисності, виробничої потужності або продуктивності для підприємства. Відповідно до пункту 24 НП(С)БО 7 «Основні засоби», строк корисного використання визначається підприємством самостійно [18]. Водночас серед фахівців у сфері формування облікової політики й надалі тривають дискусії щодо найбільш обґрунтованих підходів до його визначення.

Отже, варто підкреслити, що «...строк служби основних засобів має встановлюватися з урахуванням економічно доцільного періоду їх використання, який може бути меншим за фізично можливий, але в будь-якому випадку не повинен бути меншим за мінімально допустимий строк, визначений для відповідної групи основних засобів пунктом 138.3.3 статті 138 Податкового кодексу України» [23].

Вибір методу нарахування амортизації є одним із ключових елементів амортизаційної політики підприємства. Кожен із методів має власні особливості, переваги та недоліки, що по-різному впливають на фінансові результати діяльності та податкові зобов'язання. Основні методи нарахування амортизації розглянуто в питанні 2.2 магістерської роботи.

Вибір способу нарахування амортизації здійснюється підприємством самостійно та визначається його потребами й стратегічними орієнтирами розвитку. У ТОВ «Поділля +» застосовується прямолінійний метод амортизації, який вирізняється простотою розрахунків і забезпечує рівномірне включення амортизаційних відрахувань до складу витрат протягом усього строку експлуатації об'єктів. Водночас, незважаючи на зручність цього методу, підприємству доцільно враховувати, що за певних умов інші методи амортизації можуть більш повно відповідати особливостям його виробничої діяльності. Тому вибір методу нарахування амортизації повинен бути економічно обґрунтованим і узгодженим із фінансовими та виробничими потребами товариства.

Формування амортизаційної політики в товаристві покладено на головного бухгалтера та головного економіста. Саме ці посадові особи мають володіти ґрунтовними знаннями щодо особливостей кожного з методів нарахування амортизації з метою вибору найбільш ефективного та доцільного варіанта з урахуванням конкретних умов функціонування підприємства. При цьому сучасні інформаційні системи обліку дають змогу реалізувати будь-які алгоритми розрахунків незалежно від рівня їх складності.

Таким чином, у ТОВ «Поділля +» підхід до визначення критеріїв класифікації основних засобів, строків їх корисного використання та методів нарахування амортизації має формуватися з урахуванням галузевої спеціалізації товариства, масштабів виробництва, чисельності поголів'я тварин і площ сільськогосподарських угідь. Урахування зазначених чинників і науково обґрунтований аналіз складових амортизаційної політики створюють передумови для розроблення методичних рекомендацій щодо

визначення строків корисного використання та вибору оптимальних методів амортизації для окремих груп основних засобів.

Отже, амортизаційна політика товариства спрямована на формування достовірної інформації щодо нарахування амортизації та величини накопиченого зносу; забезпечення контролю за цільовим використанням амортизаційних відрахувань; коректне відображення сум амортизації в системі бухгалтерських рахунків, пов'язаних з основною та операційною діяльністю; а також на включення грошових надходжень, сформованих за рахунок амортизаційних відрахувань, до доходів від реалізації продукції.

2.2. Аналіз показників стану основних засобів, їх відтворення та джерел фінансування

Визначальним фактором, що суттєво впливає на стійкий розвиток підприємства та забезпечення позитивних результатів його діяльності, є наявність і раціональна організація основних засобів. Вони виконують функцію невід'ємного елемента виробничого процесу та слугують фундаментом для створення продукції, виконання робіт або надання послуг. Ефективність використання, технічний стан і своєчасне оновлення основних засобів безпосередньо зумовлюють потенціал економічного зростання національної економіки та фінансові результати конкретного господарюючого суб'єкта. Процес удосконалення і розвитку основних засобів реалізується через посилення їхнього виробничого потенціалу, а також через оптимізацію способів і рівня їх експлуатаційної ефективності.

Джерела відтворення основних засобів формуються на основі наявного майна підприємства та реалізованої амортизаційної політики, що має значення як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівнях. Проблеми ефективного використання основних засобів, а також формування й удосконалення амортизаційної політики перебувають у центрі уваги як державних органів, так і фахівців-практиків у галузі економіки. Для повного та всебічного розуміння цих аспектів необхідне проведення детального

аналізу, обґрунтованого узагальнення та синтезу отриманих даних, що передбачає активне застосування аналітичних методів дослідження.

На підприємстві ТОВ «Поділля +» аналітична служба функціонує в умовах автоматизованої обробки даних, що забезпечує ефективність проведення економічного аналізу амортизації основних засобів. Основним завданням такого аналізу є оцінка забезпеченості підприємства основними засобами, ефективності їх використання, ступеня зносу, процесу відтворення, а також виявлення резервів для вдосконалення амортизаційної політики.

Джерелами інформації для проведення економіко-фінансового аналізу виступають форми фінансової звітності (баланс, звіт про фінансові результати, примітки до фінансової звітності), статистична звітність, дані аналітичного обліку амортизаційних відрахувань основних засобів.

Ефективність функціонування будь якого підприємства значною мірою визначається рівнем забезпеченості основними засобами, їх технічним станом та здатністю до своєчасного відтворення. З метою поглиблення аналітичної оцінки у дослідженні проведемо аналіз показників стану, руху та фінансування основних засобів за 2022–2024 роки.

Для оцінки стану основних засобів проаналізуємо динаміку їх первісної вартості, суми зносу та залишкової вартості. Для узагальненої характеристики технічного стану основних засобів розрахуємо коефіцієнти зносу та придатності. (Таблиця 2.2)

Отже, упродовж 2022–2024 років спостерігається тенденція до скорочення первісної та залишкової вартості основних засобів, що свідчить про поступове погіршення їх технічного стану. Зменшення первісної вартості у 2024 році вказує на переважання процесів вибуття активів над їх оновленням.

Що стосується технічного стану основних засобів, то видно, що коефіцієнт зносу різко зріс, а відповідно коефіцієнт придатності падає.

Таблиця 2.2

Динаміка вартості основних засобів та їх технічного стану ТОВ «Поділля +»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення 2024/2022	Відхилення 2024/2023
Первісна (переоцінена) вартість, тис. грн	130185	116395	110895	-19290	-5500
Сума зносу, тис. грн	66621	70913	75559	8938	4646
Залишкова вартість, тис. грн	63564	45482	35336	-28228	-10146
Коефіцієнт зносу	0,51	0,61	0,68	0,17	0,07
Коефіцієнт придатності	0,49	0,39	0,32	-0,17	-0,07

Так, коефіцієнт зносу зріс з 0,51 до 0,68, що означає, що понад 68% вартості основних засобів вже перенесено на витрати через амортизацію. Це свідчить про підвищення фізичного старіння основних засобів.

Відповідно коефіцієнт придатності зменшився до 0,32, що характеризує зниження рівня придатності активів до подальшого ефективного використання. Така ситуація потребує активізації процесів оновлення матеріально-технічної бази з метою запобігання моральному та фізичному старінню основних засобів. Зменшення коефіцієнта придатності також вказує на зниження ефективності їх подальшого використання без оновлення.

Проаналізуємо структуру основних засобів та накопиченої амортизації станом на 01.01.2025 року. (Таблиця 2.3)

ТОВ «Поділля+» володіє великою різноманітністю різних видів необоротних активів. Найбільшу питому вагу займають машини та обладнання – 43% та будинки і споруди – 42,5%. Так і повинно бути, адже товариство є агропромисловим підприємством і в своєму складі воно має

багато техніки для обробки землі та збору урожаю, а також приміщення для зберігання техніки та готової продукції.

Таблиця 2.3

Структура основних засобів та накопиченої амортизації
станом на 1.01. 2025 р. у ТОВ «Поділля +»

Група основних засобів	Первісна вартість ОЗ, тис. грн	Структура, %	Сума зносу, тис. грн	Структура, %
Земельні ділянки	767	0,7	-	-
Будинки, споруди та перед.пристрої	47149	42,5	30530	40,5
Машини та обладнання	47736	43,0	31988	42,3
Транспортні засоби	8757	7,9	7412	9,8
Інструменти, прилади та інвентар	2890	2,6	2284	3,0
Інші основні засоби	609	0,5	518	0,7
Малоцінні необоротні матеріальні активи	1306	1,2	1301	1,7
Інші необоротні матеріальні активи	1781	1,6	1526	2,0
РАЗОМ	110895	100,0	75559	100,0

Також чималий відсоток припадає на транспортні засоби – 7,9%, інструменти, прилади та інвентар – 2,6%. Всі інші види необоротних активів займають незначний відсоток.

Що стосується структури зносу, то відповідно він відповідає структурі видів необоротних активів.

Доцільно проаналізувати рух необоротних активів протягом 2024 року по їх видах. (Таблиця 2.4)

Дані таблиці 2.4. свідчать про те, що первісна вартість необоротних активів протягом 2024 року зменшилася на 5500 тис. грн. Зменшення пройшло лише по двох видах необоротних активів, це по групі «Будинки і споруди» на суму 941 тис. грн, і по групі «Машини та обладнання» на суму 6181 тис. грн. По всіх інших групах необоротних активів пройшов ріст в сумарному вигляді.

Таблиця 2.4

Рух необоротних активів ТОВ «Поділля +» за 2024 рік, тис. грн.

Група основних засобів	Первісна вартість ОЗ на початок року	Надійшло	Вибуло	Первісна вартість ОЗ на початок року	Відхилення
Земельні ділянки	767	-	-	767	-
Будинки, споруди та перед.пристрої	48090	128	320	47149	-941
Машини та обладнання	53917	202	6499	47736	-6181
Транспортні засоби	8393	813	688	8757	364
Інструменти, прилади та інвентар	2766	136	13	2890	124
Інші основні засоби	581	31	4	609	28
Малоцінні необоротні матеріальні активи	1305	6	7	1306	1
Інші необоротні матеріальні активи	576	4691	4308	1781	1205
РАЗОМ	116395	6007	11839	110895	-5500

Отже, за 2024 рік підприємство здійснює діяльність в умовах звуженого відтворення основних засобів, оскільки обсяги вибуття стабільно перевищують надходження. Зростання коефіцієнта вибуття у 2024 році свідчить про інтенсивне списання зношених активів. Проаналізуємо показники стану основних засобів та економічної ефективності нарахування амортизації.

Таблиця 2.5

Аналіз показників стану основних засобів та економічної ефективності амортизації

Показник	2023 рік	2024 рік	Відхилення 2024/2023
Зміни суми зносу на кінець та початок звітного періоду (-,+), тис. грн.	4392	4646	254
Коефіцієнт оновлення	0,008	0,054	0,046
Коефіцієнт вибуття	0,113	0,102	-0,011
Амортизація-рентабельність, %	0,012	0,175	0,163

Як бачимо, сума зносу основних засобів постійно росте. Показник оновлення в 2024 році був в 6,8 раз вищим такого ж показника 2023 року. Однак показник вибуття в 2024 році зменшився на 0,011 пункти. Це є позитивним моментом в ефективності використання основних засобів. Також амортизація-рентабельність в 2024 році значно вища такого ж показника в 2023 році. На збільшення ефективності використання амортизації значно вплинув ріст прибутку в ТОВ «Поділля+» з 200 тис.грн в 2023 році до 2516 тис.грн. в 2024 році, що на 2316 тис. грн більше. (Таблиця 2.1.)

Основним внутрішнім джерелом фінансування відтворення основних засобів на підприємстві є амортизаційні відрахування.

Розширимо аналіз нарахованої амортизації по видах необоротних активів. (Таблиця 2.6.)

Таблиця 2.6

Аналіз амортизаційних нарахувань по групах основних засобів

Показник	2023 рік	2024 рік	Відхилення 2024/2023
Земельні ділянки	-	-	-
Будинки, споруди та перед.пристрої	5684	5695	11
Машини та обладнання	9204	4537	-4667
Транспортні засоби	664	198	-466
Інструменти, прилади та інвентар	379	337	-42
Інші основні засоби	105	87	-18
Малоцінні необоротні матеріальні активи	5	7	2
Інші необоротні матеріальні активи	77	3516	3439
РАЗОМ	16118	14377	-1741

Як видно з показників таблиці 2.6, сума амортизаційних відрахувань майже по всіх видах необоротних активів зменшилася. Особливо це стосується групи необоротних активів «Машини та обладнання». Тут зменшення відбулося більше як наполовину, тобто на суму 4667 тис.грн. Таке різке

зменшення відбулося за рахунок вибуття машин і обладнання в 2024 році на суму 6499 тис. грн., а придбано даного виду необоротних активів всього на суму 202 тис. грн., що видно з показників попередньої таблиці. Особливо зросла сума нарахованої амортизації по групі «Інші необоротні матеріальні активи» Це також зв'язано з перевищенням суми придбання над сумою вибуття даного виду необоротних активів і різкого росту їх первісної вартості.

Отже, основним джерелом фінансування капітальних інвестицій в ТОВ «Поділля+» є амортизаційні відрахування. Це підтверджують показники таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз джерел фінансування капітальних інвестицій, тис. грн.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення 2024/2022	Відхилення 2024/2023
Придбання (виготовлення ОЗ)	9845	999	6007	-3838	5008
Капітальне будівництво	852	163	6	-846	-157
Разом	10697	1162	6013	-4684	+4851
Джерела фінансування: Амортизація;	13156	16118	14377	+1221	-1741
Різниця між джерелами фінансування і вкладеними коштами в ОЗ	+2459	+16026	+8364	+5905	-7662

Проведений аналіз за 2022–2024 роки показав, що підприємство характеризується зростанням рівня зносу основних засобів та скороченням їх залишкової вартості. Відтворення основних засобів має звужений характер, а наявні джерела фінансування не забезпечують повноцінного оновлення матеріально-технічної бази. За таких умов доцільним є удосконалення

інвестиційної та амортизаційної політики підприємства з метою підвищення ефективності використання основних засобів у довгостроковій перспективі.

Отже, основні засоби підприємства є ключовим фактором забезпечення його виробничої діяльності та досягнення стабільних фінансових результатів. Їх технічний стан, структура та ефективність використання визначають потенціал підприємства щодо підвищення продуктивності та конкурентоспроможності на ринку.

Аналіз стану основних засобів свідчить про необхідність систематичного контролю за рівнем їх зносу, своєчасного оновлення та модернізації. Забезпечення оптимального співвідношення між наявними ресурсами та потребами виробництва дозволяє підвищити ефективність використання активів та мінімізувати витрати на підтримку технічної придатності.

Процес відтворення основних засобів потребує комплексного підходу, що передбачає не лише нарощування їх обсягу, але й підвищення ефективності використання наявного майна. Удосконалення амортизаційної політики та використання сучасних методів фінансування дозволяє забезпечити безперервність оновлення виробничих потужностей та зменшити ризики технологічного та економічного відставання.

Джерела фінансування відтворення основних засобів є різноманітними та включають власні кошти підприємства, амортизаційні відрахування, позикові та інвестиційні ресурси. Раціональне поєднання цих джерел забезпечує фінансову стабільність та можливість планового розвитку підприємства без значного навантаження на його поточну діяльність.

2.3. Характеристика методів нарахування амортизації та вибір оптимального методу для ТОВ «Поділля +»

В попередньому підрозділі було наголошено на важливості правильного вибору методів нарахування амортизації для кожного об'єкта основних засобів у процесі формування амортизаційної політики підприємства.

Згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби», законодавством передбачено застосування таких методів нарахування амортизації:

- прямолінійний метод;
- метод зменшення залишкової вартості;
- метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний метод;
- виробничий метод. [18]

Серед усіх методів нарахування амортизації прямолінійний метод є найбільш поширеним і найчастіше застосовується на практиці, зокрема й на вітчизняних аграрних підприємствах. Його популярність пояснюється простотою розрахунків, зрозумілістю механізму нарахування та стабільністю впливу на фінансові результати діяльності підприємства.

Суть прямолінійного методу полягає в рівномірному перенесенні вартості об'єкта основних засобів, яка підлягає амортизації, на витрати протягом усього строку його корисного використання. Тобто щороку нараховується однакова сума амортизаційних відрахувань незалежно від інтенсивності використання об'єкта, обсягів виробництва чи фінансових результатів підприємства.

Для наочного розуміння розглянемо умовний приклад, який у подальшому буде використано для аналізу всіх інших методів нарахування амортизації. Робимо це для того, щоб наглядно побачити і проаналізувати який з методів доцільно обрати для нарахування амортизації.

ТОВ «Поділля+» придбало зернозбиральний комбайн для використання у виробничій діяльності. Первісна вартість комбайна становить 2 400 000 грн. Ліквідаційна вартість визначена на рівні 240 000 грн. Строк корисного використання об'єкта встановлено у 8 років, що відповідає технічним характеристикам та умовам експлуатації в сільському господарстві.

Отже,

- первісна вартість комбайна – 2 400 000 грн;
- ліквідаційна вартість – 240 000 грн;

- вартість, що амортизується – 2 160 000 грн;
- строк корисного використання – 8 років
- плановий ресурс роботи (для виробничого методу) – 24 000 мотогодин.

Всі інші вихідні дані будуть у таблицях до кожного методу.

Визначимо суму нарахованої амортизації за прямолінійним методом.

Сума, яка підлягає амортизації, визначається як різниця між первісною та ліквідаційною вартістю:

$$2\,400\,000 - 240\,000 = 2\,160\,000 \text{ грн.}$$

Річна сума амортизації за прямолінійним методом обчислюється шляхом ділення вартості, що амортизується, на строк корисного використання об'єкта:

$$2\,160\,000 / 8 = 270\,000 \text{ грн.}$$

Таким чином, щороку протягом восьми років підприємство буде включати до витрат однакову суму амортизації у розмірі 270 000 грн. Відповідно, залишкова вартість комбайна буде зменшуватися рівномірно, досягнувши наприкінці строку експлуатації рівня ліквідаційної вартості.

Таблиця 2.8

Прямолінійний метод нарахування амортизації, грн

Роки	Амортизаційна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2160000	270000	270000	2130000
2	2160000	270000	540000	1860000
3	2160000	270000	810000	1590000
4	2160000	270000	1080000	1320000
5	2160000	270000	1350000	1050000
6	2160000	270000	1620000	780000
7	2160000	270000	1890000	510000
8	2160000	270000	2160000	240000

Як бачимо, на кінець 8 року залишкова вартість дорівнює ліквідаційній вартості комбайна.

Позитивні аспекти прямолінійного методу:

- простота розрахунків і відсутність додаткових фінансових витрат на їх проведення;
- сума амортизації залишається стабільною, що спрощує бухгалтерський облік;
- метод зручний для об'єктів, економічні вигоди від використання яких розподіляються рівномірно протягом усього строку служби (наприклад, будівлі, споруди, офісні меблі та обладнання).

Також перевагою прямолінійного методу є його прозорість і прогнозованість. Підприємство заздалегідь знає суму амортизаційних відрахувань на кожен звітний період, що спрощує планування витрат, формування собівартості продукції та фінансових результатів. Для ТОВ «Поділля+», це має важливе значення, оскільки сільськогосподарське виробництво характеризується сезонністю та залежністю від природно-кліматичних умов.

Таким чином, прямолінійний метод доцільно застосовувати для об'єктів, використання яких не залежить від обсягів виробництва продукції чи надання послуг, тобто для активів з рівномірним розподілом економічних вигод протягом строку їх служби.

Негативні аспекти прямолінійного методу:

- не враховується моральний знос об'єктів;
- не враховується той факт, що економічні вигоди від використання об'єкта у перші роки експлуатації можуть бути значно більшими, ніж у подальші роки;
- метод не враховує періоди простоїв або неповного завантаження об'єкта.

Прямолінійний метод не враховує фактичну інтенсивність використання основних засобів. У перші роки експлуатації техніка, як правило, працює найбільш ефективно і забезпечує максимальну віддачу, тоді як розмір амортизаційних відрахувань залишається незмінним. Це означає, що підприємство повільніше накопичує амортизаційні ресурси для оновлення техніки, що в умовах швидкого морального зносу сільськогосподарського обладнання може бути економічно недоцільним.

Отже, прямолінійний метод є зручним і зрозумілим інструментом нарахування амортизації, однак його застосування не завжди забезпечує оптимальне відтворення основних засобів, особливо в галузях з високою інтенсивністю використання техніки та швидким технологічним оновленням. Саме тому доцільно порівняти його з іншими методами нарахування амортизації, що буде зроблено в наступних підрозділах.

У ТОВ «Поділля+» Наказом про облікову політику передбачено застосування прямолінійного методу нарахування амортизації на всі об'єкти без виключення.

Всі інші методи нарахування амортизації відносяться до прискорених методів. Їхня суть полягає у тому, що в перші роки експлуатації об'єкта його продуктивність максимальна, а витрати на його використання мінімальні, оскільки не проводяться ні поточні, ні капітальні ремонти. У цей період експлуатації об'єкт виробляє максимальну кількість продукції, яка реалізується, і товариство отримує виручку від її реалізації. Логічно на цей період перенести на собівартість продукції максимальну суму зносу об'єкта. До таких методів відносять: метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний метод.

Метод зменшення залишкової вартості належить до прискорених методів нарахування амортизації і ґрунтується на припущенні, що об'єкт основних засобів у перші роки експлуатації приносить підприємству більшу економічну вигоду, ніж у наступні періоди. Відповідно, амортизаційні

відрахування на початкових етапах використання об'єкта є більшими, а з кожним наступним роком поступово зменшуються.

Сутність цього методу полягає в нарахуванні амортизації не від первісної вартості об'єкта, а від його залишкової вартості на початок кожного звітного періоду. При цьому застосовується фіксована річна норма амортизації, яка визначається виходячи зі строку корисного використання об'єкта та встановленого коефіцієнта прискорення.

Продовжуючи використання наведеного раніше прикладу, розглянемо застосування методу зменшення залишкової вартості на підприємстві ТОВ «Поділля+».

Складність цього методу полягає в тому, що річна норма амортизації визначається як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років використання об'єкта із результату ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість.

Річна норма амортизації за даним методом визначається за відповідною формулою і в нашому випадку вона дорівнює приблизно 25%.

У перший рік експлуатації амортизація нараховується від первісної вартості комбайна:

$$2\,400\,000 \times 25\% = 600\,000 \text{ грн.}$$

Залишкова вартість об'єкта після першого року становитиме:

$$2\,400\,000 - 600\,000 = 1\,800\,000 \text{ грн.}$$

У другому році амортизаційні відрахування обчислюються вже від залишкової вартості:

$$1\,800\,000 \times 25\% = 450\,000 \text{ грн.}$$

Відповідно, залишкова вартість на кінець другого року зменшиться до 1 350 000 грн.

Аналогічний порядок розрахунку застосовується і в наступних роках експлуатації, при цьому сума амортизаційних відрахувань щороку зменшується і наприкінці строку корисного використання наближається до рівня ліквідаційної вартості об'єкта.

Таблиця 2.9

Метод зменшення залишкової вартості, грн

Роки	Вартість, що амортизується	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2400000	600000	600000	1800000
2	2400000	450000	1050000	1350000
3	2400000	337500	1387500	1012500
4	2400000	253125	1640625	759375
5	2400000	189844	1830469	569531
6	2400000	142383	1972852	427148
7	2400000	106787	2079639	320361
8	2400000	80061	2160000	240000

Основною перевагою методу зменшення залишкової вартості є можливість прискореного формування амортизаційних ресурсів у перші роки використання основних засобів. Для аграрних підприємств це особливо актуально, оскільки сільськогосподарська техніка інтенсивно експлуатується саме на початкових етапах і швидко втрачає свою технічну та моральну придатність. Швидше накопичення амортизаційних коштів дає змогу підприємству раніше сформувати фінансову базу для оновлення машинно-тракторного парку.

Разом із тим, застосування цього методу має і певні обмеження. Зменшення сум амортизації у наступних періодах може призводити до зростання фінансового результату та податкового навантаження в останні роки експлуатації об'єкта. Крім того, складність розрахунків порівняно з прямолінійним методом зумовлює небажання підприємств використовувати його на практиці, особливо за відсутності автоматизованих облікових систем.

Отже, метод зменшення залишкової вартості є доцільним для підприємств, які зацікавлені у прискореному поверненні вкладених інвестицій та швидкому оновленні основних засобів. Водночас його застосування

потребує ретельного аналізу фінансових наслідків та узгодження з обраною амортизаційною політикою підприємства.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості.

Подібним до методу зменшення залишкової вартості є метод прискореного зменшення залишкової вартості. Його суть аналогічна вище наведеному методу, однак від набагато легший в розрахунках. Тут використовують спрощений підхід до визначення річної норми амортизації.

Сутність цього методу полягає в нарахуванні амортизації від залишкової вартості об'єкта на початок звітного періоду із застосуванням підвищеної норми амортизації. Як правило, така норма визначається шляхом множення прямолінійної річної норми амортизації на коефіцієнт прискорення, який у практиці найчастіше дорівнює двом.

Розглянемо застосування методу прискореного зменшення залишкової вартості на прикладі зернозбирального комбайна, що використовується на ТОВ «Поділля+». Первісна вартість об'єкта становить 2400000 грн, ліквідаційна вартість – 240 000 грн, строк корисного використання – 8 років.

За прямолінійним методом річна норма амортизації дорівнює:

$$1 / 8 \times 100\% = 12,5\%.$$

За методом прискореного зменшення залишкової вартості застосовується подвоєна норма, тобто:

$$12,5\% \times 2 = 25\%.$$

Тобто норма амортизації визначена значно простішим способом.

Надалі розрахунок аналогічний як і в попередньому методі.

У перший рік експлуатації амортизація нараховується від первісної вартості комбайна: $2\,400\,000 \times 25\% = 600\,000$ грн.

Залишкова вартість об'єкта після першого року становитиме:

$$2\,400\,000 - 600\,000 = 1\,800\,000 \text{ грн.}$$

У другому році амортизаційні відрахування визначаються від залишкової вартості на початок року: $1\,800\,000 \times 25\% = 450\,000$ грн.

Залишкова вартість після другого року експлуатації зменшиться до 1 350 000 грн.

У наступних роках амортизація нараховується аналогічно, при цьому суми амортизаційних відрахувань поступово зменшуються, а залишкова вартість об'єкта наближається до ліквідаційної. В останньому році використання об'єкта амортизація коригується таким чином, щоб його залишкова вартість не була меншою за встановлену ліквідаційну вартість.

Таблиця 2.10

Метод прискореного зменшення залишкової вартості, грн

Роки	Первісна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2400000	600000	600000	1800000
2	2400000	450000	1050000	1350000
3	2400000	337500	1387500	1012500
4	2400000	253125	1640625	759375
5	2400000	189844	1830469	569531
6	2400000	142383	1972852	427148
7	2400000	106787	2079639	320361
8	2400000	80061	2160000	240000

Перевагою методу прискореного зменшення залишкової вартості є можливість максимально швидкого накопичення амортизаційних коштів у перші роки експлуатації основних засобів. Для аграрних підприємств, зокрема ТОВ «Поділля+», це має важливе значення, оскільки сільськогосподарська техніка зазнає значного фізичного та морального зносу вже на початкових етапах використання. Прискорене нарахування амортизації дозволяє раніше сформувати фінансові ресурси для оновлення машинно-тракторного парку та впровадження більш сучасних технологій.

Разом з тим, застосування даного методу має і певні недоліки. Значне зростання витрат у перші роки експлуатації призводить до зменшення фінансового результату та може бути недоцільним для підприємств із

нестабільним або низьким рівнем прибутковості. Крім того, у наступних періодах, коли суми амортизації суттєво зменшуються, зростає податкове навантаження на підприємство.

Отже, метод прискореного зменшення залишкової вартості доцільно застосовувати на підприємствах, які мають достатній рівень фінансової стійкості та зацікавлені у швидкому поверненні інвестованих коштів. Для ТОВ «Поділля+» використання цього методу може бути ефективним за умови стабільних фінансових результатів та чітко сформованої амортизаційної політики.

Кумулятивний метод належить до прискорених методів нарахування амортизації та базується на принципі зменшення суми амортизаційних відрахувань у міру зростання строку експлуатації об'єкта основних засобів. Його застосування обґрунтовується тим, що в перші роки використання основний засіб, як правило, працює найбільш інтенсивно, забезпечує вищу продуктивність і приносить підприємству більший економічний ефект.

Сутність кумулятивного методу полягає у визначенні річної суми амортизації шляхом множення вартості, що амортизується, на кумулятивний коефіцієнт. Цей коефіцієнт визначається як відношення кількості років, що залишилися до кінця строку корисного використання об'єкта, до суми чисел років його експлуатації.

Розглянемо застосування кумулятивного методу на прикладі того ж зернозбирального комбайна, що використовується на ТОВ «Поділля+». Первісна вартість об'єкта становить 2 400 000 грн, ліквідаційна вартість – 240 000 грн, строк корисного використання – 8 років. Вартість, яка підлягає амортизації, дорівнює:

$$2\,400\,000 - 240\,000 = 2\,160\,000 \text{ грн.}$$

Сума чисел років корисного використання визначається так:

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 = 36.$$

У перший рік експлуатації кумулятивний коефіцієнт становитиме $8 / 36$. Відповідно сума амортизації за перший рік дорівнює:

$$2\,160\,000 \times 8 / 36 = 480\,000 \text{ грн.}$$

У другому році використовується коефіцієнт $7 / 36$, а сума амортизаційних відрахувань становитиме:

$$2\,160\,000 \times 7 / 36 = 420\,000 \text{ грн.}$$

У третьому році коефіцієнт зменшується до $6 / 36$, і амортизація складе:

$$2\,160\,000 \times 6 / 36 = 360\,000 \text{ грн.}$$

Аналогічним чином у наступних роках сума амортизації поступово зменшується, а в останній, восьмий рік експлуатації об'єкта кумулятивний коефіцієнт становитиме $1 / 36$, що забезпечує мінімальну суму амортизаційних відрахувань.

Перевагою кумулятивного методу є рівномірне, але прискорене повернення вартості об'єкта основних засобів у перші роки його використання без різких стрибків у розмірах амортизаційних відрахувань. Для аграрних підприємств, зокрема ТОВ «Поділля+», цей метод є привабливим у випадках використання сільськогосподарської техніки, яка з часом втрачає продуктивність через фізичний та моральний знос, а також під впливом сезонності експлуатації.

Таблиця 2.11

Кумулятивний метод нарахування амортизації, грн

Роки	Вартість, що амортизується	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2160000	480000	480000	1920000
2	2160000	420000	900000	1500000
3	2160000	360000	1260000	1140000
4	2160000	300000	1560000	840000
5	2160000	240000	1800000	600000
6	2160000	180000	1980000	420000
7	2160000	120000	2100000	300000
8	2160000	60000	2160000	240000

Водночас недоліком кумулятивного методу є складніший механізм розрахунку порівняно з прямолінійним методом, що може стримувати його практичне застосування на підприємствах без належного рівня автоматизації облікових процесів. Крім того, як і всі прискорені методи, він призводить до зменшення фінансового результату у перші роки експлуатації основних засобів.

Отже, кумулятивний метод доцільно застосовувати на підприємствах, які прагнуть поєднати прискорене відшкодування вартості основних засобів із більш плавним розподілом амортизаційних витрат у часі. Для ТОВ «Поділля+» використання цього методу може бути ефективним компромісом між прямолінійним методом і методом прискореного зменшення залишкової вартості.

Виробничий метод нарахування амортизації суттєво відрізняється від попередньо розглянутих методів, оскільки він базується не на часі експлуатації об'єкта, а на фактичному обсязі його використання. Основна ідея цього методу полягає в тому, що знос основних засобів прямо залежить від інтенсивності їх роботи, а не від тривалості перебування на балансі підприємства.

За виробничим методом сума амортизації визначається виходячи з кількості виробленої продукції, виконаних робіт або наданих послуг із використанням конкретного об'єкта основних засобів. Чим більший фактичний обсяг використання об'єкта, тим більшою буде сума амортизаційних відрахувань за відповідний період.

Розглянемо застосування виробничого методу на прикладі того ж зернозбирального комбайна, який використовується на ТОВ «Поділля+». Первісна вартість комбайна становить 2 400 000 грн, ліквідаційна вартість – 240 000 грн. Отже, вартість, що амортизується, дорівнює:

$$2\,400\,000 - 240\,000 = 2\,160\,000 \text{ грн.}$$

Згідно з технічною документацією виробника, плановий ресурс роботи даного комбайна становить 24 000 мотогодин за весь строк його експлуатації.

Саме цей показник використовується як база для розрахунку виробничої ставки амортизації.

Виробнича ставка амортизації визначається як відношення вартості, що амортизується, до загального планового обсягу роботи об'єкта:

$$2\,160\,000 / 24\,000 = 90 \text{ грн за 1 мотогодину.}$$

Припустимо, що в перший рік експлуатації комбайн фактично відпрацював 3 500 мотогодин. У такому разі сума амортизаційних відрахувань за рік становитиме:

$$3\,500 \times 90 = 315\,000 \text{ грн.}$$

Якщо в наступному році фактичне навантаження комбайна зменшиться, наприклад, до 2 800 мотогодин у зв'язку з погодними умовами або скороченням посівних площ, то й сума амортизації автоматично зменшиться:

$$2\,800 \times 90 = 252\,000 \text{ грн.}$$

Таким чином, виробничий метод забезпечує тісний зв'язок між реальним використанням основного засобу та сумою амортизаційних відрахувань, що включаються до собівартості продукції.

Таблиця 2.12

Виробничий метод нарахування амортизації, грн

Роки	Вартість, що амортизується	Обсяг виконаних робіт	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2160000	3500	315000	315000	2085000
2	2160000	2800	252000	567000	1833000
3	2160000	3300	297000	864000	1536000
4	2160000	3500	315000	1179000	1221000
5	2160000	3000	270000	1449000	951000
6	2160000	2900	261000	1710000	690000
7	2160000	2600	234000	1944000	456000
8	2160000	2400	216000	2160000	240000

Основною перевагою виробничого методу є його економічна обґрунтованість, оскільки амортизація нараховується пропорційно фактичному зносу об'єкта. Для аграрних підприємств, зокрема ТОВ «Поділля+», цей метод є особливо доцільним, адже сільськогосподарська техніка використовується нерівномірно, залежно від сезонності, погодних умов і структури посівів. У роки меншої інтенсивності експлуатації амортизаційне навантаження на собівартість продукції буде нижчим, що позитивно впливатиме на фінансовий результат.

Водночас виробничий метод має й певні недоліки. Його застосування потребує точного та постійного обліку фактичних показників роботи кожного об'єкта основних засобів, що може ускладнювати обліковий процес. Крім того, за періодів простою об'єкта амортизація не нараховується, хоча фізичний і моральний знос у цей час повністю не припиняється.

Отже, виробничий метод є найбільш доцільним для тих об'єктів основних засобів, рівень зносу яких безпосередньо залежить від обсягу виконаних робіт. Для ТОВ «Поділля+» застосування цього методу щодо комбайнів, тракторів та іншої сільськогосподарської техніки може забезпечити більш точний розподіл амортизаційних витрат і сприяти об'єктивному формуванню собівартості продукції.

Порівняємо дані проведених розрахунків. Робимо такі висновки:

1. Методи прискореної амортизації (зменшення залишкової вартості, прискорений, кумулятивний) дозволяють швидше накопичувати кошти на оновлення основних засобів, але створюють нерівномірне навантаження на фінансові результати підприємства.

2. Прямолінійний метод простий у застосуванні, але не враховує реального зносу об'єкта і сезонності його використання.

3. Виробничий метод є найбільш гнучким та адаптованим до фактичного використання основних засобів, що робить його особливо доцільним для аграрного підприємства, де техніка використовується нерівномірно протягом року.

Які ж з розглянутих методів нарахування амортизації найбільш оптимальні для практичного застосування ТОВ «Поділля+»?

Отже, головним джерелом відтворення основних засобів на аграрних підприємствах України є власні внутрішні ресурси. Завдяки чистому прибутку та амортизаційним відрахуванням фінансується понад 65% капітальних вкладень, а в ТОВ «Поділля+», цей показник протягом останніх трьох років становить 100%.

Досвід економічно розвинених країн свідчить, що аграрне підприємство повинно бути забезпечене основними засобами, а порядок нарахування амортизації має ґрунтуватися на економічно обґрунтованих нормах і раціональному визначенні методів її нарахування.

На сьогодні одним із актуальних завдань для вітчизняних економістів є дослідження та всебічний аналіз методів нарахування амортизації, а також ролі амортизаційної політики у забезпеченні ефективної діяльності підприємства та відтворення основних засобів. Водночас, питання вибору оптимального методу амортизації для різних об'єктів агропромислових підприємств розглядається недостатньо.

На практиці в агропромислових підприємствах цьому аспекту часто не приділяють достатньої уваги. Здебільшого всі об'єкти основних засобів амортизуються за одним методом, найчастіше -прямолінійним. Проте відомо, що різні об'єкти приносять підприємству різні економічні вигоди, експлуатуються з різною інтенсивністю, нерівномірно зношуються та мають різні строки використання. Тому застосування універсального підходу до нарахування амортизації є недоцільним. Вибір методу амортизації повинен здійснюватися індивідуально, з урахуванням різних факторів.

Саме з цієї причини значної уваги набувають питання оптимізації підходів до вибору методів амортизації для різних видів основних засобів та розробки рекомендацій щодо їх застосування залежно від життєвого циклу продукції.

НП(С)БО 7 «Основні засоби» надає підприємству можливість самостійно обирати, які методи нарахування амортизації застосовувати у межах своєї облікової політики. [18]

Згідно П(С)БО 7 «...об'єктом амортизації є всі основні засоби, крім землі і об'єктів незавершеного будівництва. Амортизація основних засобів може нараховуватися за такими методами: кумулятивний, виробничий, прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості» [18]. Ці методи були детально охарактеризовані вище в цьому питанні роботи.

Використання прямолінійного методу доцільне у тих випадках, коли об'єкти основних засобів експлуатуються рівномірно протягом усього строку їх використання, і на їх знос не впливає обсяг виробленої продукції. Цей метод передбачає нарахування амортизації рівними частинами щороку протягом строку корисного використання. Його доцільно застосовувати, зокрема, для будівель і споруд, оскільки їх знос залежить в основному від тривалості експлуатації.

Для об'єктів, знос яких визначається кількістю виготовленої продукції, пробігом транспортних засобів чи інтенсивністю використання, доцільно застосовувати прискорені методи амортизації. Суть цих методів полягає у тому, що в перші роки експлуатації об'єкта підприємство отримує максимальні вигоди, тому сума амортизації в цей період має бути більшою.

До прискорених методів належать метод зменшення залишкової вартості та метод прискореного зменшення залишкової вартості. Перший метод є більш трудомістким, тому його рідше застосовують у практичній діяльності. Він дозволяє нарахувати максимальну суму амортизації в перші роки експлуатації з поступовим зменшенням і характеризується високою точністю розрахунків. Другий метод має аналогічну мету, його застосування простіше, проте менш точне, тому в останній рік амортизацію потрібно коригувати.

Недоліком обох методів є необхідність визначення ліквідаційної вартості об'єкта, яку на початковому етапі неможливо встановити точно, а в кінці строку експлуатації вона може відрізнятись від запланованої.

Кумулятивний метод за своєю суттю схожий на прискорені методи, оскільки дозволяє нараховувати більшу амортизацію в перші роки використання основних засобів. Його доцільно застосовувати для об'єктів із швидким моральним зносом та інтенсивним фізичним зношенням, наприклад, для обладнання автоматизованих систем управління, комп'ютерної техніки, легкового та вантажного транспорту.

Виробничий метод базується на натуральних показниках продукції, робіт чи послуг. Він передбачає, що чим більше продукції або послуг вироблено за допомогою конкретного об'єкта, тим більший його знос і, відповідно, більша сума амортизації. У цьому випадку строки корисного використання об'єкта не враховуються. У сільському господарстві цей метод ефективний, оскільки для механізмів і транспортних засобів легко визначити фактичний обсяг виконаних робіт, а нормативні показники встановлені в технічній документації.

Отже, аналізуючи різні методи нарахування амортизації, можна зробити висновок, що вони відрізняються підходами до розрахунків: прямолінійний та кумулятивний методи використовують вартість, що амортизується; методи зменшення залишкової вартості та прискореного зменшення залишкової вартості - залишкову вартість на початок року; виробничий метод - обсяг виробленої продукції або наданих послуг конкретним об'єктом.

Слід зазначити, що від обраного методу безпосередньо залежить фінансовий результат діяльності підприємства. Сума амортизаційних відрахувань включається до собівартості продукції, що збільшує витрати і, відповідно, зменшує прибуток. Тобто при збільшенні амортизаційних відрахувань зростає собівартість продукції, а для досягнення планової рентабельності потрібно підвищувати ціну продажу або нарощувати обсяги виробництва.

Таким чином, вибір методу нарахування амортизаційних відрахувань слід здійснювати у певній послідовності кроків: прогнозувати обсяги продажу сільськогосподарської продукції агропромислових підприємств; оцінювати фінансовий результат від продажу з урахуванням ринкової кон'юнктури та планової рентабельності; обирати найбільш ефективні методи нарахування амортизації, раціонально визначати ліквідаційну вартість об'єктів та строки їх корисного використання.

При застосуванні прискорених методів амортизації слід пам'ятати, що вони призводять до зменшення прибутку, тому їх доцільно використовувати на фінансово стабільних підприємствах. В іншому випадку застосування цих методів може погіршити фінансовий стан і збільшити збитки.

Виробничий метод доцільно застосовувати, якщо фізичне зношення основних засобів прямо залежить від ступеня їх використання. Якщо ж продукція неконкурентоспроможна, слід обирати метод амортизації, який дозволить зменшити амортизаційні витрати.

Отже, завдяки продуманій амортизаційній політиці та наведеним рекомендаціям, ТОВ «Поділля+» зможе вдосконалити процес оновлення основних засобів, що сприятиме покращенню економічних та інвестиційних результатів діяльності підприємства.

Як уже зазначалося в попередніх розділах, амортизаційна політика є важливою складовою економічної політики держави, а також податкової та інвестиційної політики. Тому дослідження амортизації необоротних активів як економічної категорії доцільно проводити з позицій інвестиційної діяльності, оподаткування та в контексті ґносеологічного підходу.

З точки зору економічної теорії, амортизація являє собою процес поступового перенесення вартості основних засобів на вартість виготовленої продукції у міру їх зношення.

Якщо розглядати амортизацію з позиції інвестиційної діяльності, вона є основним внутрішнім джерелом відновлення основних засобів.

Таблиця 2.13

Аналіз існуючих методів нарахування амортизації та рекомендації для
ТОВ «Поділля+»

Метод нарахування амортизації	Суть методу	Переваги	Недоліки	Доцільність для ТОВ «Поділля+»
Прямолінійний	Вартість об'єкта списується рівними частинами протягом строку його корисного використання	Простий у розрахунках; стабільне навантаження на витрати; легкий для бухгалтерського обліку	Не враховує інтенсивність використання; може недооцінювати знос при активній експлуатації	Доцільний для будівель, споруд, зерносховищ – об'єкти експлуатуються постійно
Зменшення залишкової вартості	Щороку нараховується відсоток від залишкової вартості, що зменшується	Прискорене списання; податкові пільги при активних інвестиціях	Складні розрахунки; висока амортизація на початку	Можна застосувати для техніки, що швидко старіє, але потребує точного планування фінансів
Прискорений (подвійне зменшення залишкової вартості)	Подвійний відсоток від залишкової вартості на початку строку використання	Швидке відшкодування вартості; стимулює оновлення основних засобів	Велике зниження прибутку на ранніх етапах; складні обчислення	Обмежено, тільки для дуже активної техніки; аграрне підприємство ризикує втратити частину прибутку у сезон пікової експлуатації
Кумулятивний (сума цифр років)	Амортизація розподіляється пропорційно сумі цифр років строку використання	Прискорене списання на початку; легше прогнозування витрат	Складніше адмініструвати; потребує уважного обліку	Може застосовуватись для окремих об'єктів, але переваги мінімальні для сезонної агротехніки
Виробничий (за обсягом робіт)	Амортизація нараховується пропорційно фактичній інтенсивності використання	Найточніше відображає фактичний знос; стимулює ефективне використання; оптимізує фінансування відновлення	Складніший облік; потребує даних про фактичну роботу техніки	Найбільш доцільний для рухомого обладнання, сільгосптехніки та машин, що використовуються сезонно

Розглядаючи амортизацію як механізм оподаткування, варто зазначити, що вона включається до собівартості продукції та, відповідно, до операційних витрат підприємства, що підвищує витрати та знижує прибуток. Внаслідок цього зменшується сума податку на прибуток, що робить амортизацію ефективним інструментом податкового планування.

Ефективність використання амортизації безпосередньо залежить від концепції амортизаційної політики як на державному рівні, так і на рівні конкретного підприємства.

Виходячи з цього, тлумачення проблеми передбачає створення економічної та правової бази для забезпечення ефективної системи відтворення основних засобів; обмеження втручання держави в сферу амортизаційної політики та створення сприятливих умов для інвестиційної ініціативи підприємств; розмежування сутності нарахування амортизації відповідно до її економічної та виробничої ролі; стимулювання суб'єктів господарювання до застосування прискорених методів амортизації; створення державою умов для надання податкових пільг при інвестиційному використанні амортизаційних відрахувань; а також можливість впливати на запобігання зростанню цін шляхом надання підприємствам права відносити суми прискореної амортизації не на витрати, а на зменшення оподаткованої частини прибутку.

Отже, ТОВ «Поділля+» є аграрним підприємством з сезонним характером використання основних засобів, серед яких велика частка техніки для рослинництва та тваринництва. Це означає, що об'єкти обладнання і техніка експлуатуються нерівномірно протягом року, а інтенсивність їх використання може значно коливатися залежно від сезону.

У такій ситуації виробничий метод нарахування амортизації є найбільш доцільним і ефективним, оскільки:

1. Він забезпечує пропорційне списання вартості основних засобів відповідно до фактичного рівня їх використання, що дозволяє точніше відображати економічний знос об'єкта.

2. Сприяє оптимальному розподілу витрат на продукцію, адже амортизаційні відрахування збільшуються у періоди активної експлуатації техніки і зменшуються у періоди простою.

3. Дає можливість підприємству ефективніше планувати капітальні витрати на відновлення або оновлення основних засобів, оскільки сума амортизації точно відображає рівень їх фізичного зносу.

4. Забезпечує гнучкість і економічну доцільність у використанні власного амортизаційного фонду, що відповідає стратегічній меті підприємства – підтримувати технічний потенціал на високому рівні.

Водночас, для деяких об'єктів, де інтенсивність використання майже постійна (наприклад, будівлі, споруди, зерносховища), доцільно застосовувати прямолінійний метод як допоміжний, адже він простий у розрахунках і дозволяє знизити адміністративне навантаження на бухгалтерію.

Таким чином, оптимальна амортизаційна політика ТОВ «Поділля+» повинна комбінувати виробничий метод для рухомого обладнання та техніки з прямолінійним методом для нерухомого майна. Такий підхід забезпечить:

- більш точне відображення фактичного зносу основних засобів;
- раціональне використання амортизаційного фонду;
- створення фінансових ресурсів для своєчасного оновлення техніки та обладнання;
- підтримку стабільного виробничого процесу та конкурентоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

3.1. Характеристика концепції амортизаційної політики в Україні та проблеми її застосування

Як уже зазначалося в попередніх розділах, амортизаційна політика є надзвичайно важливою складовою економічної політики держави, а також тісно пов'язана з податковою та інвестиційною політикою. У зв'язку з цим дослідження амортизації необоротних активів як економічної категорії доцільно здійснювати саме з цих позицій, а саме: у контексті інвестиційної діяльності, оподаткування та з огляду на ґносеологічний підхід.

З погляду економічної теорії амортизація розглядається як процес поступового перенесення вартості основних засобів на вартість виготовленої продукції в міру їх фізичного та морального зношення.

У межах інвестиційної діяльності амортизація виступає основним внутрішнім джерелом відтворення основних засобів. Механізм цього процесу можна пояснити на конкретному прикладі. Так, ТОВ «Поділля +» придбало комбайн для збирання сої, для якого встановлено строк корисного використання тривалістю 8 років. Протягом цього періоду здійснюється нарахування амортизації відповідно до обраного методу, що передбачає поступове включення вартості комбайна до собівартості вирощеної сої протягом зазначеного строку.

Отже, сума нарахованої амортизації входить до вартості продукції та разом із виручкою від її реалізації надходить на банківський рахунок підприємства. Зазначені кошти не використовуються одразу, а акумулюються у формі амортизаційних відрахувань. На сучасному етапі підприємство має право розпоряджатися цими коштами на власний розсуд, проте їх основним призначенням залишається відновлення необоротних активів. Таким чином,

після завершення строку експлуатації об'єкта підприємство має можливість придбати новий аналогічний основний засіб з метою безперервного продовження господарської діяльності.

У разі відсутності намірів щодо подальшого використання відповідних об'єктів основних засобів підприємство може спрямувати накопичені амортизаційні кошти на інші цілі. Водночас, якщо суб'єкт господарювання зацікавлений у продовженні своєї діяльності після завершення строку корисного використання наявних основних засобів, він об'єктивно зацікавлений у використанні амортизаційного фонду саме для придбання нового об'єкта, який замінить зношений. Натомість у разі відсутності такої зацікавленості власники підприємства можуть використовувати амортизаційні відрахування на альтернативні напрями фінансування.

Таким чином, доцільно розглядати амортизацію і як інструмент оподаткування. Як уже зазначалося, амортизація є процесом перенесення вартості основних засобів на вартість виробленої продукції шляхом включення амортизаційних відрахувань до її собівартості, а відповідно - до складу операційних витрат. Це призводить до збільшення витрат підприємства та зменшення фінансового результату, що, у свою чергу, зумовлює скорочення бази оподаткування податком на прибуток.

Ефективність наведених положень безпосередньо залежить від концепції амортизаційної політики як на рівні держави, так і на рівні конкретного підприємства.

Після набуття Україною незалежності першим нормативно-правовим актом, у якому на державному рівні було порушено питання амортизації, став Указ Президента України «Про концепцію амортизаційної політики» [32]. Його положення спрямовані на визначення підходів до формування амортизаційної політики, головною метою якої є удосконалення напрямів і механізмів її реалізації як одного з ключових чинників активізації інвестиційної діяльності в державі. У розділах цього документа зазначається, що «...запропонована концепція спрямована на підвищення фінансової

заінтересованості суб'єктів господарювання у здійсненні інвестицій в основний капітал за рахунок коштів власних амортизаційних фондів». Водночас у Концепції амортизаційної політики окремі ознаки амортизації відображено недостатньо повно, що зумовлює необхідність більш ґрунтовного аналізу її положень. Відповідно до Концепції амортизаційна політика має бути орієнтована на зростання заінтересованості суб'єктів господарювання у здійсненні інвестицій в основний капітал за рахунок власних амортизаційних фондів [32].

З огляду на це таке бачення проблеми передбачає формування економічної та правової основи для забезпечення ефективної системи відтворення основних засобів; зменшення рівня державного втручання у сферу амортизаційної політики та створення сприятливих умов для розвитку інвестиційної ініціативи підприємств; чітке розмежування сутності нарахування амортизації відповідно до її економічного й виробничого призначення; заохочення суб'єктів господарювання до використання прискорених методів амортизації; створення державою умов для надання податкових пільг з метою інвестиційного спрямування амортизаційних відрахувань; а також можливість впливу на стримування зростання цін шляхом надання підприємствам права відносити суми прискореної амортизації не на витрати, а на зменшення оподатковуваної частини прибутку.

Унаслідок реалізації заходів, передбачених Концепцією, очікується:

- покращення фінансових результатів господарської діяльності суб'єктів підприємництва;
- створення передумов для формування додаткових інвестиційних ресурсів у суб'єктів господарювання;
- формування інформаційної бази для об'єктивної оцінки параметрів руху основного капіталу, необхідної для розроблення прогнозів і програм економічного та соціального розвитку» [32].

Зазначена Концепція відіграла суттєву роль у формуванні нового підходу до розуміння сутності амортизаційних відрахувань серед науковців,

фінансових менеджерів, а також фахівців-практиків у сфері фінансів та інвестицій. Її положення спрямували законодавчі органи та наукові установи на розроблення нормативно-правових актів, що регламентують порядок нарахування амортизації та формування амортизаційної політики підприємств.

Водночас у Концепції не було порушено питання створення амортизаційного фонду, а також не надано визначення зносу основних засобів і особливостей його обліку. Разом з тим НП(С)БО 7 «Основні засоби», прийняте вже після затвердження цієї Концепції, також не забезпечує формування повноцінної нормативної бази для обліку основних засобів і процесів їх відтворення. [18]

Можливим шляхом вирішення зазначених проблем могло б стати ухвалення Закону України «Про амортизацію», у якому доцільно було б комплексно врегулювати всі питання, пов'язані з амортизаційною політикою. Проект цього закону існує вже тривалий час і мав бути прийнятий ще з 01.01.2005 року, однак станом на сьогодні він так і не набув чинності. Це свідчить про недостатню увагу законодавчої влади до зазначеної проблематики.

У Концепції також наголошується на можливості застосування підприємствами кількох методів нарахування амортизації щодо різних об'єктів основних засобів за умови економічної обґрунтованості та доцільності такого рішення. Водночас у документі фактично визначено лише перелік методів нарахування амортизації без належного обґрунтування умов та особливостей їх застосування.

Також висловлюються окремі пропозиції щодо практичного впровадження Концепції амортизаційної політики, зокрема: «...запровадити нарахування амортизаційних відрахувань на всі об'єкти основних засобів (за винятком землі)». Водночас логіка такого підходу не повністю узгоджується з положеннями НП(С)БО 7 «Основні засоби», де визначено, що об'єктом амортизації є вартість, яка підлягає амортизації (за винятком вартості

земельних ділянок, природних ресурсів і капітальних інвестицій), а також з нормами Податкового кодексу України, відповідно до яких амортизації не підлягають невиробничі основні засоби. Окрім цього, пропонується законодавчо закріпити за суб'єктами господарювання право самостійно використовувати кошти власного амортизаційного фонду та заборонити будь-які централізовані вилучення з нього. Надання підприємствам можливості самостійно визначати напрями використання амортизаційного фонду є беззаперечною прерогативою його власників, що зумовлює доцільність такої пропозиції. Також висувається ідея надання податкових пільг виключно тим суб'єктам господарювання, які мають документальне підтвердження інвестиційного спрямування коштів амортизаційного фонду. Зазначене положення є логічним і обґрунтованим, однак, на жаль, воно не знайшло належного відображення у Податковому кодексі України [23, п. 22].

Отже, Концепція амортизаційної політики, затверджена Указом Президента України, є недостатньо аргументованою, оскільки більшість її положень мають дискусійний характер. У зв'язку з цим актуальним постає не стільки питання вдосконалення окремих методик нарахування амортизаційних відрахувань, скільки необхідність ґрунтовного переосмислення базових засад амортизаційної політики.

3.2. Проблеми та шляхи вдосконалення амортизаційної політики ТОВ «Поділля+»

Ефективна амортизаційна політика є одним із ключових чинників забезпечення безперервного оновлення та модернізації основних фондів підприємства. Вона визначає механізм відшкодування вартості необоротних активів, впливає на фінансові результати діяльності, інвестиційну активність та рівень технічного розвитку виробництва. В умовах зростання конкуренції, нестабільності ринкового середовища та швидкого морального старіння технологій важливість раціональної амортизаційної політики лише посилюється. Саме тому підприємство повинно формувати комплексний

підхід до її вдосконалення, поєднуючи економічні, технічні та організаційні аспекти.

Першочерговим напрямом удосконалення амортизаційної політики є адаптація методів нарахування амортизації до особливостей функціонування активів. Більшість підприємств і досі використовують прямолінійний метод, який хоч і є найбільш простим у застосуванні, проте не завжди відображає фактичний характер спрацювання основних засобів. У випадках, коли об'єкти інтенсивно використовуються у перші роки експлуатації або швидко втрачають свою техніко-економічну ефективність, доцільно застосовувати прискорені методи амортизації. Вони забезпечують швидше накопичення амортизаційних коштів, що дозволяє оперативно оновлювати виробничий потенціал, зменшувати ризики морального зносу та оптимізувати податкове навантаження.

Іншим важливим напрямом є регулярний перегляд строків корисного використання основних засобів. Підприємства нерідко встановлюють строки експлуатації формально, орієнтуючись на рекомендації виробника або середньогалузеві показники, проте не враховують специфіку власних виробничих процесів. Такий підхід може призвести до неузгодженості між реальним станом активів та нормами їх амортизації. Своєчасне коригування строків корисного використання на підставі інженерної діагностики, технічних оглядів і фактичної інтенсивності використання сприяє підвищенню точності облікових оцінок, забезпечує більш реалістичний розподіл вартості активів упродовж їх життєвого циклу та покращує якість фінансової звітності.

У контексті вдосконалення амортизаційної політики важливе значення має обґрунтоване встановлення ліквідаційної вартості основних засобів. Підприємства часто визначають її на мінімальному рівні або взагалі ігнорують, що спотворює обсяги амортизаційних відрахувань. Формування реалістичної ліквідаційної вартості потребує врахування динаміки ринку вторинних ресурсів, можливостей продажу об'єкта після завершення експлуатації та прогнозованих витрат на його демонтаж. Такий підхід

дозволяє оптимізувати розмір амортизаційного фонду та забезпечує точніше планування грошових потоків.

Ще одним аспектом удосконалення амортизаційної політики є розробка внутрішніх регламентів, які визначають правила класифікації основних засобів, порядок документального оформлення їх введення в експлуатацію, методи нарахування амортизації для різних груп активів, а також процедури перегляду облікових оцінок. Наявність таких документів підвищує прозорість і передбачуваність амортизаційних процесів, зміцнює систему внутрішнього контролю та знижує ризик помилок під час ведення бухгалтерського обліку.

Важливе місце у формуванні сучасної амортизаційної політики займають інноваційні підходи до управління необоротними активами. Йдеться, зокрема, про застосування цифрових систем моніторингу технічного стану обладнання, які дозволяють відстежувати інтенсивність навантажень, виявляти потенційні поломки та прогнозувати знос. Це сприяє більш точному встановленню строків використання та коригуванню амортизаційних нарахувань. Крім того, використання таких технологій підвищує ефективність технічного обслуговування та сприяє раціональному використанню фінансових ресурсів.

До напрямів удосконалення амортизаційної політики також належить формування стратегічного бачення процесів оновлення основних фондів. Підприємство повинно розробляти довгострокові інвестиційні програми, які враховують темпи технологічного розвитку, структуру виробничих потреб та можливості фінансування. Амортизаційна політика в такому випадку виступає інструментом забезпечення збалансованості інвестиційних потреб і фінансових можливостей, дозволяючи планувати заміну застарілого обладнання та здійснювати модернізацію в оптимальні строки.

В питанні 2.1. детально розписано порядок створення амортизаційної політики на ТОВ «Поділля+». Разом з тим, детальний аналіз процесу формування амортизаційної політики в товаристві дозволив виявити низку недоліків, зокрема:

– не повною мірою дотримується принцип об'єктивності при визначенні балансової вартості об'єктів основних засобів. Згідно з даними інвентарних карток, переоцінка основних засобів не здійснюється, попри те, що залишкова вартість окремих об'єктів відрізняється від їх справедливої вартості більш ніж на 10 %;

– при встановленні строків корисного використання основних засобів застосовуються виключно мінімально допустимі терміни, передбачені пп. 138.3.3 Податкового кодексу України.[23]

Незважаючи на те, що пункт 26 НП(С)БО 7 передбачає відповідне право, більш обґрунтованим підходом було б створення робочої комісії та узагальнення результатів проведених розрахунків щодо визначення строків корисного використання основних засобів у спеціальному розпорядчому документі. [18]

Крім того, ліквідаційна вартість усіх об'єктів основних засобів у товаристві приймається на рівні нуля, що з економічної точки зору є недостатньо аргументованим. На нашу думку, створена робоча комісія мала б здійснити відповідні розрахунки з метою визначення ліквідаційної вартості ключових об'єктів основних засобів, зокрема тракторів, автотранспортних засобів, сільськогосподарської техніки та залізобетонних конструкцій.

Під час удосконалення амортизаційної політики в ТОВ «Поділля +» доцільно врахувати виявлені недоліки та вжити заходів щодо їх усунення. Це сприятиме підвищенню достовірності інформації про суми нарахованої амортизації, а також матиме позитивний вплив на рівень собівартості продукції, величину чистого прибутку та формування власних джерел відтворення основних засобів.

Таким чином, удосконалення амортизаційної політики передбачає комплекс заходів, спрямованих на підвищення точності облікових оцінок, оптимізацію амортизаційних відрахувань, зміцнення інвестиційного потенціалу та забезпечення ефективного управління основними фондами. Реалізація цих заходів дозволяє підприємству підтримувати належний

технологічний рівень виробництва, підвищувати конкурентоспроможність та забезпечувати стійкий економічний розвиток.

3.3. Проблеми відтворення основних фондів та шляхи їх вирішення

Відтворення основних фондів є ключовим чинником забезпечення стабільного розвитку підприємства, підвищення продуктивності та підтримання конкурентоспроможності. Проте у практичній діяльності підприємств часто виникають проблеми, що ускладнюють своєчасне оновлення та модернізацію необоротних активів. Ці проблеми можуть бути пов'язані як із внутрішніми організаційними факторами, так і з економічним та нормативним середовищем, у якому функціонує підприємство.

Однією з основних проблем є високий рівень фізичного та морального зносу основних фондів. Багато підприємств експлуатують обладнання понад встановлені строки служби, що призводить до частих поломок, збільшення витрат на ремонт і зниження ефективності виробничих процесів. Моральне старіння виникає через швидкий розвиток технологій та появу нових високопродуктивних машин, що робить наявне обладнання менш конкурентоспроможним. Недостатнє оновлення призводить до зростання фондоємності та зниження рентабельності виробництва.

Іншою важливою проблемою є недостатнє фінансування капітальних вкладень та амортизаційного відновлення. Часто підприємства не мають достатнього обсягу власних коштів або можливостей залучення позикових ресурсів для своєчасної заміни застарілого обладнання. Це зумовлює затримку модернізації, збільшення витрат на підтримку зношених активів та обмежує можливості технологічного розвитку. Нерідко проблема фінансування поглиблюється недостатньо ефективною амортизаційною політикою, коли нараховані відрахування не формують достатній ресурс для відновлення основних фондів.

Серед проблем також можна виділити організаційні та управлінські недоліки. Нечітке планування оновлення основних фондів, відсутність

внутрішніх регламентів, слабка координація між бухгалтерією, фінансовим та виробничим відділами створюють ризики неправомірного або несвоєчасного використання амортизаційних коштів. Відсутність аналітики щодо технічного стану активів та їх ефективності ускладнює прийняття обґрунтованих управлінських рішень і гальмує процес модернізації.

Ще однією проблемою є обмеженість доступу до сучасних технологій та інноваційного обладнання. Для багатьох підприємств високі ціни на новітні виробничі комплекси та енергозберігаюче обладнання стають бар'єром для оновлення основних фондів. Використання застарілих технологій призводить до зростання собівартості продукції та зниження її якості, що негативно впливає на конкурентні позиції на ринку.

Для вирішення зазначених проблем підприємствам пропонуються комплексні заходи, що охоплюють економічні, технічні та організаційні аспекти. Перш за все, це оптимізація амортизаційної політики: впровадження прискорених методів нарахування амортизації для активів із високим рівнем зносу, регулярний перегляд строків корисного використання та формування реалістичної ліквідаційної вартості. Такі заходи дозволяють створити фінансовий ресурс для відтворення основних фондів та забезпечити своєчасну модернізацію.

Не менш важливим є підвищення ефективності фінансового планування та управління капіталовкладеннями. Це включає формування довгострокових інвестиційних програм, використання лізингових схем, кредитів та державних програм підтримки інвестиційної діяльності. Використання таких джерел дозволяє підприємству здійснювати оновлення техніки без значного навантаження на власні фінансові ресурси.

Також важливим заходом є підвищення технічного та організаційного рівня управління основними фондами. Це передбачає впровадження цифрових систем моніторингу стану обладнання, автоматизацію процесів контролю за його використанням та розробку внутрішніх регламентів щодо обліку, ремонту та модернізації активів. Такий підхід дозволяє планувати оновлення

з урахуванням фактичного зносу та інтенсивності використання, що підвищує ефективність відтворювальних процесів.

Важливим напрямом є також впровадження інноваційних технологій і енергоефективного обладнання, що дозволяє одночасно підвищувати продуктивність та знижувати експлуатаційні витрати. Використання сучасних виробничих ліній і технологій «індустрії 4.0» забезпечує своєчасне оновлення активів, скорочує витрати на ремонт і підвищує якість продукції.

Таким чином, проблеми відтворення основних фондів потребують комплексного підходу до їх вирішення, який поєднує вдосконалення амортизаційної політики, ефективне фінансування, підвищення організаційного рівня управління та впровадження інноваційних технологій. Реалізація таких заходів дозволяє підприємству забезпечити стабільний розвиток, підтримувати оптимальний технічний рівень виробництва та підвищувати конкурентоспроможність на ринку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження амортизаційної політики та проблем відтворення основних фондів підприємства дозволило сформулювати низку важливих висновків, які відображають як теоретичні, так і практичні аспекти даної проблематики.

1. Теоретико-методичні аспекти амортизації та відтворення основних фондів показали, що амортизація виконує не лише облікову функцію, а й є ключовим джерелом фінансування оновлення виробничих активів. Ефективна амортизаційна політика забезпечує збалансованість між технічним станом основних фондів і фінансовими можливостями підприємства, сприяє стабільності виробничих процесів та оптимізації витрат.

2. Нормативно-правове регулювання амортизаційних процесів в Україні базується на поєднанні національних стандартів бухгалтерського обліку, законодавства про бухгалтерський облік та податкових норм. Міжнародна практика, зокрема МСБО 16 та МСБО 36, демонструє більш гнучкий і економічно орієнтований підхід до амортизації, що сприяє реалістичній оцінці активів і стимулює інвестиції у модернізацію основних фондів.

3. Організаційно-економічна характеристика підприємства дозволила визначити його ресурсний потенціал, структуру виробничих активів та технічний рівень обладнання. Аналіз складу та структури основних фондів показав, що значна частка активів потребує оновлення, а рівень їх фізичного та морального зносу є важливим чинником, який визначає ефективність використання виробничих потужностей.

4. Оцінка ефективності використання основних фондів за допомогою таких показників, як фондівіддача, фондорентабельність, фондоємність та коефіцієнт завантаження виробничих потужностей, показала наявність резервів підвищення ефективності амортизаційної політики. Недостатня точність облікових оцінок та низький рівень оновлення основних засобів

обмежують можливості підприємства у реалізації стратегічних планів розвитку.

5. Основні проблеми відтворення основних фондів пов'язані з високим рівнем фізичного та морального зносу, недостатнім фінансуванням капітальних вкладень, організаційними недоліками та обмеженим доступом до сучасних технологій. Ці фактори знижують продуктивність, підвищують виробничі витрати та створюють ризики для конкурентоспроможності підприємства.

6. Шляхи вдосконалення амортизаційної політики та відтворення основних фондів включають впровадження прискорених методів амортизації, регулярний перегляд строків корисного використання, формування реалістичної ліквідаційної вартості, підвищення ефективності фінансового планування, розробку внутрішніх регламентів та впровадження сучасних цифрових систем моніторингу стану обладнання. Також важливим є активне впровадження інноваційних технологій і енергоефективного обладнання.

Проведений аналіз основних методів нарахування амортизації показав, що кожен із них має як переваги, так і недоліки, і вибір оптимального методу залежить від виду основних засобів та особливостей їх використання на підприємстві.

Для ТОВ «Поділля+», з огляду на специфіку аграрного виробництва, доцільним є комбіноване застосування методів: виробничого для рухомого обладнання та сільгосптехніки і прямолінійного – для будівель та споруд. Такий підхід дозволяє максимально ефективно використовувати амортизаційний фонд, забезпечувати своєчасне відновлення основних засобів і створювати додаткові фінансові ресурси для підтримки та розвитку виробничого потенціалу підприємства.

Загалом, комплексний підхід до удосконалення амортизаційної політики та вирішення проблем відтворення основних фондів дозволяє підприємству забезпечити стабільний розвиток, підвищити ефективність використання активів, оптимізувати витрати та створити фінансові передумови для

модернізації виробничого потенціалу. Реалізація зазначених заходів сприятиме підтриманню конкурентоспроможності підприємства на сучасному ринку та забезпечить його довгостроковий економічний розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амортизаційна політика як джерело інвестиційної безпеки підприємств: обліково-фінансовий вимір / І.Б.Садовська, К.Є.Нагірська / Економіка та суспільство, випуск 59, 2024р. [Електронний ресурс] – режим доступу: file:///D:/Downloads/3535-%D0%A2%D0%B5%.
2. «Амортизація основних засобів: що слід врахувати» - огляд KPMG Ukraine, 2025. Режим доступу: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2025/07/amortyzatsiya-osnovnykh-zasobiv-shcho-slid-vrakhuvaty-pid-chas-voyennoho-stanu.html>
3. «Амортизація основних засобів: облік, алгоритм нарахування» - консультаційна публікація 2025 року. Режим доступу: <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/amortyzatsiya-osnovnykh-zasobiv-oblik/>
Могол Альфа
4. Безкоровайна С. П. «Особливості обліку основних засобів сільськогосподарських підприємств в умовах воєнного стану» // Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2024. Режим доступу: <https://www.hneu.edu.ua/content/documents/39/3856/Attaches/mv-4-2024.pdf>
5. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» від 16.07. 1999 р., № 996., поточна редакція від 03.09.2024. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
6. Закон України «Про Держбюджет на 2024» від 09.11. 2023р. № 3460-IX, поточна редакція від 21.09.2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
7. Кафка С. М. Зміст і призначення амортизації основних засобів / С. М. Кафка // Економічний аналіз. - 2017. - Т. 27, № 1. - С. 270-279. [Електронний ресурс] – режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan.017_27%281%29__36
8. Кудряшов В.П. Фінанси. Навчальний посібник – Херсон: Олді – плюс, 2020. – 352с. [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://koha.oa.edu.ua/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=464050>

9. Кучеренко Т. Е. «МСБО 16 «Основні засоби» в контексті національних стандартів і податкового законодавства», 2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://lib.udau.edu.ua/items/622cb144-3852-4301-b5f0-cb757de5b7a5>
10. Касич А. О., Черевик Н. В. «Проблемні аспекти бухгалтерського та податкового обліку основних засобів в Україні» // Бухгалтерський облік, фінанси та грошовий обіг. - 2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2656/1/78.pdf>.
11. Марусяк М.Л. Фінанси підприємств: Практичний посібник для студентів з актуальними темами фінансової діяльності підприємств, 2023р. [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle>
12. Методичні та нормативні положення: НП(С)БО 7 «Основні засоби». Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/en/catalog/court-document/125336266>
13. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: затв. наказом МФУ від 30.09.03.р., № 561., поточна редакція від 18.10.2022. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov>.
14. Методичні рекомендації з обліку основних засобів та їх амортизації - навчально-методичне видання / 2023–2024 - для бухгалтерів та економістів підприємств (за програмою МОН / Мініфіну) II. RFKMF Felsőfokú Szakképzési Intézete+1
15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» від 01.01.2005р., поточна редакція від 01.01.2012. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2009р., поточна редакція від 01.01.2012. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).

17. Мискін Ю.І., Мискіна О.О. Удосконалення концепції амортизаційної політики в Україні. 2017р. [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal>.

18. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» затв. наказом МФУ від 27.04.99 № 2000 №92, поточна редакція від 29.07.2022. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov>.

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом МФУ №73 від 07.02.13р., поточна редакція від 06.03.2025. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov>.

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», затверджене наказом МФУ №628 від 27.06.13р., поточна редакція від 17.02.2023. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov>.

21. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318., поточна редакція від 03.11.2020. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov>.

22. Облік і аудит основних засобів - О. С. Оліференко - 2025 - навчальний посібник / PDF-версія доступна Інституційний репозиторій НМетАУ

23. Податковий кодекс України від 2.12.2010 року № 2755, поточна редакція від 26.11.2025. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

24. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Затверджене наказом МФУ 24.05.95 р. №88, поточна редакція від 09.03.2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov>.

25. Податкові аспекти амортизаційної політики підприємства. / О.М.Брадул, Л.А.Буркова, В.А.Шепелюк., 2021, [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitet>.
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2000 р. №353., поточна редакція від 17.02.2023. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// minfin.gov](http://minfin.gov).
27. Переклад міжнародних стандартів фінансової звітності 2025 року [Електронний ресурс] – режим доступу: https://mof.gov.ua/uk/translation_of_in.
28. Офіційна інформація Державної податкової служби України щодо методів амортизації основних засобів, 2024. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-750866.html>
29. Стаття «Переоцінка та зменшення корисності основних засобів відповідно до МСБО 16 та МСБО 36» - аналітичний матеріал, 2024. Режим доступу: <https://amsfo.com.ua/pereotsinka-do-msbo-16-ta-msbo-36>
30. Степанець В. О. «Особливості організації обліку основних засобів» // збірник наукових праць. - 2022. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nam.kyiv.ua/files/publications/978-966-8406-76-8-zb-compressed.pdf>.
31. Топтигіна В. М. «Організація обліку основних засобів в сучасних умовах» // Вісник університету «Україна», 2021. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://economics.com.ua/s47-organizaciya-obliku-osnovnih-zasobiv-v-suchasnih-umovah> Економіка України.
32. Словник-довідник економіста та менеджера /За редакцією Н.І. Верхоглядової, 2022, [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/7936/1/>.
33. Словник-довідник економіста та менеджера /За редакцією Н.І. Верхоглядової, 2022, [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/7936/1/>.

34. Указ Президента України від 07.03.2001 р. № 169 «Про концепцію амортизаційної політики». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

35. Фінансовий менеджмент: Навч. Посібник/ Ж.М. Жигалевич, О.В.Кам'янська, 2022, [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/ca>.

36. Фінансовий облік - навчальний посібник (Україна, 2019) І. Ф. Баланюк, Н. І. Пилипів, Т. М. Гнатюк. - Теоретичні та практичні аспекти ведення обліку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib-gero.pnu.edu.ua/handle/123456789/19094?mode=full>

37. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. / Н. С. Ситник, С. Д. Смолінська, І. Ф. Ясіновська, 2020р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/.pdf>.

38. Фінанси підприємств: Навчальний посібник, 2023рю , Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://r2.donnu.edu.ua/handle/123456789/3041>.

39. Analysis of financial and tax depreciation provisions [Електронний ресурс], режим доступу – <http://www.uni-goettingen.de/en>.

40. Ben McClure Introduction Depreciation [Електронний ресурс], режим доступу – <http://www.investopedia.com/articles>.

41. Harold Averkamp Why would a company use double-declining depreciation on its financial statements? [Електронний ресурс]. - режим доступу <http://www.accountingcoach.com/online-accounting>.

42. A Brief Overview of Depreciation [Електронний ресурс], <http://www.irs.gov/Businesses/Small-Businesses>.

43. Ivanova T. «Comparative characteristics of accounting of fixed assets according to national and international standards» // Ways (KNUBA), 2022. Режим доступу: <https://ways.knuba.edu.ua/article/view/279144> Ways+1

ДОДАТКИ